

ZBIRKA
KRATKIH
PRIČA

DEVOJKE

PRIREDILI ANA GORD I
ALEKSANDAR PETROVIĆ

DEVOJKE

**Izbor kratkih priča sa kursa
kreativnog pisanja A+, maj-jul 2018**

**Uredili i pripremili: Ana Gord i Aleksandar Petrović,
Beograd, Srbija, septembar 2018**

**Ovaj PDF se može besplatno preuzeti sa bloga Ana Gord
www.anagord.com**

Sadržaj

0. Predgovor – Aleksandar Petrović i Ana Gord
1. Milica Panić – **Prosvetljenje**
2. Milica Panić – **Duboko plavo**
3. Marija Busić – **Karlito**
4. Marija Busić – **Fluks i čokolada**
5. Lenka Gatić – **Ala je dobar ovaj rat**
6. Lenka Gatić – **Osam života**
7. Liljana Zorčić – **Plavuša**
8. Liljana Zorčić – **Mrak**
9. Tijana Marinković – **Ja tamo kad ono međutim**
10. Tijana Marinković – **Najli**
11. A. Reindl – **Šemizet**
12. A. Reindl – **Muve**
13. Sanja Hiblović – **Tajna u staroj komodi**
14. Sanja Hiblović – **Želim da pričam o tebi**
15. Ivana Stanojković – **Ime na zamagljenom staklu**
16. Dušica Zlatarić Živković – **Sladoled**
17. Dušica Zlatarić Živković – **Alisin iskaz**
18. Jelena Richardson – **Baka**

Predgovor

Priče koje su pred vama nastale su tokom tromesečnog kursa kreativnog pisanja u periodu od maja do jula 2018 godine.

Tokom rada sa polaznicama imao sam posebno zadovoljstvo da budem svedok njihovog izlaska iz stvaralačke ljuštore, napretka i probijanja samonametnutih ograničenja.

Bilo je to jako uzbudljivo putovanje koje se nastavlja i dalje.

Ovo su njihovi početni koraci, a dokle će da stignu zavisice samo od njih.

Devojke, budite istrajne, uvek se pitajte zašto i kako, i pišite.

Aleksandar Petrović, pisac i predavač na kursu kreativnog pisanja A+

Maja 2018. započeli smo jedno uzbudljivo putovanje sa deset devojaka.

Izbliza i na daljinu.

Uživo i online.

Pregledali smo priče koje su nastale iz otkucaja različitih srca.

A one su slile u večnu i nezaustavljivu reku kreativnosti koja nas je preplavila i međusobno obogatila.

Stvorili smo svet koji nismo ni znali da postoji, međusobno se grleći rečima.

I nastavili da pišemo još neplaniranih dva meseca.

Uprkos obavezama.

Uprkos kilometrima.

Uprkos životu.

I napisali smo ovu knjigu zajedno.

Hvala vam devojke moje najdraže što pišete i što ste dozvolile da se prožmemo.

Hvala svakoj od vas na svakoj od priča, dirljivim i neverovatnim.

Stvarnim i nestvarnim.

Ako stvarnost uopšte postoji ili je odrednica bilo čega.

Ana Gord, pisac i blogger

Milica Panić

Prosvetljenje

„Halo.”

„Imam pitanje za tebe.“

„Molim, ko je to?”

„Važnije pitanje je ko si ti, ali do njega ćemo stići malo kasnije.“

„Ma, o čemu pričate?”, odgovori devojka iznervirano, krenuvši rukom da prekine vezu.

„Zamisli da ti dam kutiju, a u njoj je mali kralj. On je kralj svega što je u toj kutiji. I bio je zadovoljan kraljevstvom, ali nije znao da je ta majušna kutija u većoj kutiji, i da njome gospodari malo veći kralj. Shodno tome postoji i treća kutija, u kojoj su i mala kutija u malo većoj kutiji, i svi oni su skupa u ovoj nazovimo je najvećoj kutiji.“

„Ništa ne razumem“, reče devojka zbunjeno.

„Kutija može biti beskonačno, kao i kraljeva. Svaki kralj misli da je najveći, a zapravo ima i većih od njega”, reče glas i zastade.

„Daaa?”, upita devojka razvlačeći u iščekivanju poente ili nastavka priče.

„Pitanje je kako ćemo znati da je neki kralj vrhovni, najveći, iznad svih? Kralj nad kraljevima, vladar nad kutijom u kojoj su sve kutije. A tu kutiju bismo mogli zamisliti kao beskonačni univerzum. I da li uopšte postoji taj vrhovni Kralj, da ga nazovemo tako?”

„Mislite Bog?”

„Šta s njim?”

„Pa, taj vrhovni kralj bi bio Bog, opis tako zvuči.“

„Hmmm, dopada mi se kako razmišljaš. Dakle to bi bio vrhovni Bog, Bog nad svim Bogovima.“

„Ali ko ste vi uopšte? Predstavite se ili ću spustiti slušalicu!”

„U redu, u redu! Ja sam taj vrhovni Bog“, promrmlja.

„Ma daaaj, odgovori devojka bez manira, prestavši da persira čim je shvatila da je glas zavatlava.

„Da, ja sam Bog“, nastavi glas svečano.

„Sigurno, sigurno - dodade devojka ironično - Nego reci mi, molim te, ako si Bog zašto me zoveš telefonom?“

„Dugo već meditiraš pitajući se ko si zapravo ti. Cenim tvoju predanost i pokušao sam da ti odgovorim na mnoge načine ali mi nije išlo, kao da me nisi čula. I na kraju sam se odlučio na telefonski poziv. Znam da to nije baš uobičajeno, ali u dvadeset prvom veku smo i ovi mobilni nisu uopšte loša stvar, mnogo bolje se čujemo - reče takozvani Bog pomalo veselim glasom - Ali da se vratim na pitanje, ako sam ja vrhovni Bog, onaj Bog najveće kutije, ko su Bogovi malih kutija?“

Muk.

Devojka spusti slušalicu.

Neće dozvoliti da je budala zajebava dok je na putu duhovnog prosvetljenja.

Jeste, meditirala je dugo i molila Boga da joj pomogne, da shvati ko je ona zaista, ali to je molila pravog Boga, a ne ovu besmisleni igrariju.

Za svaki slučaj - blokiraće ovaj broj.

Dosta joj je gluposti za danas, ima bitnijeg posla.

Sudovi se neće oprati sami, a mora i da sredi ona dokumenta.

Milica Panić

Duboko Plavo

Tih dana padala je kiša. Uporna, od jutra do mraka, od noći do svitanja. Nije izgledalo da je ikad prestajala. Nije ličilo ni da je uopšte počela. Kao da je oduvek tako bilo. Leta 2015. kada se Ema vratila sa najkraćeg mogućeg putovanja iz Amerike gde je u svađi sa Pericom porazbijala sve po očevom stanu, lilo je ne samo danima, nego sedmicama. Sve se stopilo u sivilo. Stajala je na terasi svog stana i gledala kapi. Nije bila sigurna da li su to njene suze ili su tragovi pljuska na njenom licu. Vreme je bilo pejzaž njene duše.

Pogledala je paklu cigareta na stočiću. Stavila ih je tu kada se vratila i od tada ih nije zapalila. Nije imala ni potrebu da je baci. Sve njene vezanosti su joj bile besmislene. Nije želela ni džoint, ništa.

Gledala je tu mokru zavesu i osećala prazninu u stomaku. I nije to bilo samo od gladi, barem ne one fizičke. Nedostajao joj je - Otac. U grudima kao da je imala svenulu ružu. Bolno mesto, teško i za dodirivanje. Nije bila sigurna ni kako stoji na nogama. Kojim snagama? Danima skoro ništa nije jela.

Čak je i Perica, njen saputnik iz glave, ćutao. To ju je činilo još usamljenijom.

Sa ocem je sve uprskala. Bio je besan. Zbog razbijenih stvari, posla, novčanog izdatka. Zvao ju je i urlao na nju. A ona se smejala. I bila neprijatna. Nije sigurna da li je ta histerija bila njena ili Peričina. Sada je svejedno. Sekundu nakon što je završila razgovor, znala je. Bilo joj je jasno da je pogrešila.

I verovala je, sa sigurnošću, da će joj oprostiti.

Ali se nećemo vraćati, ni on ovde, ni ja tamo, mislila je Ema. Sjebala sam sve. Ukazao mi je poverenje, i sve sam uprskala.

Majka je nije ni zvala. Poslala je poruku:

“To i liči na tebe Ema. Sve mi je tvoj otac preneo. Nemam komentar! To je vaša stvar, ne tiče me se.”

Odlučila je da ostavi mamu na miru.

Znam da je i ona umorna od mene. A i ja sam od nje. Od njene večite životne drame. I sa ćaletom, i sa njenim novim mužem...

Niko nije znao kako je njoj, Emi. Nije se javila ni najbližijim drugaricama. Šta da im kaže? Da je luda?

Jesam li luda? Ludaci ne misle da su ludi. Ali u Njujorku nisam pomišljala da sam luda. A očigledno nisam bila svoja, razdrala se i pogledala u Pericu koji je u tom momentu izašao na terasu. On joj uputi ledeni izraz lica, a onda se najsočnije iskezi i vrati unutra.

Gledala je u predeo ispred njene zgrade, u zelenilo drveća. Izgledalo je kao da je sve normalno. Ipak znala je da je drugačije.

Pre neki dan je po ovoj kiši sišla da kupi banane. Pomislila je da bi mogla nešto staviti u usta. Posmatrala je čoveka na maloj tezgi, dok je prodavao breskve nekoj ženi. Bio je razdragan, sitne građe. Ali je imao tri para ruku i izduživao se po potrebi.

Da li on to sa šest ruku puni kesu breskvama?

„Dobar dan komšika, čime mogu da vas poslužim?“ razdragano će mnogoruki.

Pa ako može neki hladan tuš normalnosti, neke pilule za lilule, pomisli Ema i veoma tiho izusti:

„Molim vas kilogram banana.“

Veseljak se izduži prema žutom voću koje je visilo sa prednje strane tezge i bez muke ga dohvati.

Ema se zabezegnula od prizora i samo otrčala nazad, u daljinu, prema svojoj zgradi. Prodavac ju je dozivao ali nije imala nameru ni da se osvrne.

Posle samo nekoliko dana otišla je do apoteke kako bi kupila lek protiv glavobolje. Gospođa u belom imala je ogromna i stisnuta usta. Dok je pričala palacala je jezikom kao zmija. Ema nije ni sačekala red, samo je izašla. Istrpeće, proći će je glavobolja.

Najbolje je da neko vreme ostanem ovde, u stanu, rešila je.

Da li će ovo uvek biti ovako?, pitala se i dalje stojeći na terasi. Moram da se iskuliram. Znam samo jedno - neću ići u Palmu.

Palma - tako je zvala Institut za mentalno zdravlje u Palmotićevoj ulici. Ema je davno tamo bila pacijent. Tada su je lečili, činilo joj se - od svega. A cela terapija su joj bili lekovi i još tabletica. Sa pilula je prešla na narkotike. Mislila je kad se već drogira, daj da samoj sebi prepíše šta joj se sviđa. Ali nije očekivala ovakav ishod.

Možda bi trebalo da nađem nekog privatnog psihoterapeuta i da za promenu probam terapiju razgovorom? pitala se. A šta ako pomisli da sam luda? Sačekaću još malo. Možda se sve vrati kao što je bilo nekad.

Jeziv nemir ju je hvatao od pomisli da će biti kao nekad.

A želim li da bude kao nekad? Ne, ne mogu da budem jedna, mala Ema. Kojoj je potrebna pomoć od svih. Večito nesposobna da sama sredi stvari.

Okej, smiri se Ema. Imaš Pericu. Mrziš ga, ali makar znaš da je tu. On po svoj prilici nikad neće otići. Njega čak ne mogu ni da razočaram. Za njega sam neadekvatna per se. I ceo ovaj svet jeste čudan. Ali šta sad, navići ću se. Možda će mi jednog dana biti zanimljiv, pomisli i novi talas jeze joj prođe telom. Ako pre toga ne umrem od straha ili gladi. Teško mi je da ovo podnesem. Ko sam uopšte ja?

Napustila je terasu i krenula prema spavaćoj sobi. Tamo je ogledalo.

Pogledala se. Bila je i dalje ista. Niska, sitnih grudi i vižljastih butina, isprano crvene kose u večitoj pletenici, očiju boje livadskog meda, jedrih usana.

Sela je na krevet posmatrajući se netremice. Opet se nekako činila nepoznato sama sebi. *Sve će biti u redu. Sve će Ema biti okej, tešila se.*

Iz stomaka polako je krenula da joj izlazi tamnoplava smesa. Zatečeno je zurila u svoj odraz. Svoj trbuh iz kog je izašla teget smesa i sela kraj nje. Pogledala je u to. Tamnoplava mešavina, kao velika meka pufna. Nije imala usta, imala je sitne, najsitnije ručice i nožice i najkrupnije oči koje je u životu videla.

To biće je samo treptalo tim velikim očima. Gledali su jedno u drugo.

Čini mi se kao da može da mi čita misli.

„Mogu Ema, i ne samo to – i ti možeš meni.“

O Bože! Ovo je neverovatno, pomisli Ema.

„Jeste, tvoja tuga je neverovatna.“

Jesi li, jesi li ... zaustavi misao Ema.

A biće nastavi:

„Jesam, ja sam tvoja tuga. I razočaranje. I praznina. Besmisao. Ja sam tvoje suze i kišno popodne.“

Ema briznu u plač a biće se nasloni na nju. Izgledalo je tako pufnasto, a bilo je toliko teško. Opružili su se na krevetu. Ema sklupčana, a biće kao njen prekrivač.

„Zvaću te Duboko Plavo, može?“

„Može.“

„A otkud ti ovde?“

„Nisam imao više gde da budem.“

„Kako to misliš?“

„Nema više mesta u tebi. Sve si ispunila tugom. Morao sam da se prelijem spolja.“

„Nemoj molim te otići, nemam snage za život.“

„Neću nestati, moraš me isplakati.“

Tih nedelja u Beogradu padala je kiša. I Ema je plakala zajedno sa njom. I nije bila sama, Duboko Plavo bi samo zatvorilo oči i celo je bilo jedna velika meka suza. Reka koja nosi sve. Jezero u koje je potopljena. Okean sa valovima koji udaraju u telo i bole do srži. Sve dok Duboko Plavo nije postalo rečica. Posle tačno petstotinasedamdesetšest sati, Duboko Plavo je pogledalo Emu bistrh očiju.

Vreme je da odem, pomislilo je Duboko Plavo.

„Hvala ti.“

„Znaš, siguran sam da ćemo se videti opet.“

„I ja sam. Jedva čekam – i baš ne želim da te vidim.“

„Potrudi se da to ne bude skoro.“

Ema je pustila još nekoliko suza i Plavog nije više bilo.

Došlo je vreme da ustane. Da krene na terapiju, da pronade neku koja joj odgovara. Neće gutati ništa, ni svoje ni tuđe.

I nije bila sama. Tu su bili njeni cimeri. Duboko Plavo, Perica, i ko zna ko će se sve još pojaviti.

Od te 2015. godine Ema je stvarno postala drugačija. Slobodna. Onaj njeni stari crno - beli svet, gde su premise uvek bile - *on je kriv, a nju mrzim*, postao je pun boja. I sada, skoro tri godine kasnije, 2018. godine, Ema je sedela na tom istom mestu, na krevetu u spavaćoj sobi. Smešila se i gledala u svoj odraz. Setila se Dubokog Plavog. Videla ga je nekoliko puta od prvog pojavljivanja. Ali više ni najdublja tuga nije bila kao nekada. Sa Dubokim Plavim bilo je sve lakše.

Obučena, bila je spremna da krene. Ona devojka sa jako dugačkom plavom kosom joj je pisala na Fejsu i pitala da se upoznaju.

„Sada sam gotovo sigurna da je neki superheroj. Jedva čekam“, uzviknu samoj sebi dok je prolazila stanom prema izlaznim vratima. Poslala je Perici poljubac. UltraSpiritualna dolete i poljubi je u jagodicu desnog obraza. Obe se osmehnuše.

„Ostanite danas ovde, ok? Hoću da idem sama.“

„Ma sanjaj o tome“, odgovori joj Perica i zakorači da krene sa njom.

„Mislim da je ova devojka posebna.“

„Pa šta?“, odgovori apatično Perica.

„Možda će te videti.“

„Osim tebe me niko nikad nije video. Što bi me ona videla?“

„Pa kažem ti, mislim da je naročita.“

„E, pa baš zato ću poći.“

„Smaraču“, progundā ravnodušno Ema.

„Svinjo“, uzvratī joj Perica.

Izađoše na svetlo dnevne magije.

Marija Busic

Karlito

Legenda o tom danu i dalje traje. Danu u kom je Karlo Bortoleto, zvani Karlito, proživевši dvadeset jednu hiljadu petsto šezdeset tri potpuno beznačajna dana, postao heroj. Ni kriv ni dužan. Doduše, mrtav heroj, ali zbog toga je sećanje na tog starog zgubidana postalo još romantičnije.

Rođen je u Veneciji, za mnoge, najlepšem gradu na svetu, a odrastao na živopisnom trgu *Rialto*. Njegov otac, Paolo, veseljak tvrdog srca, tu je prodavao sladoled. Poslastičarnica „Bortoleto“ bila je tačno naspram izloga mesare „Gvardiola“, očevog prijatelja Stefana.

Karlito je voleo da muči decu musavu od sladoleda. Nehajno bi prošao pored njih, slučajno im ramenom zakačivši ruku u kojoj drže kornet. Onda bi iz ćoška uživao u njihovoj dreci, ili tihom jecanju uz reku suza, dok su se šarene kugle topile po prljavom betonu.

Zbog toga se nadobijao batina od svog oca, Paola.

„Karlitooo, dolazi ovamo“, povikao bi otac. Karlito bi stisnuo zube i suze, kako bi sutra bio još gori. Moglo mu se, on je sladoleda imao uvek.

Od oca je nasledio preku, ali bezazlenu narav. Ophrvana životom, majka je često plakala. Bio je jedino dete, na veliku žalost njegovih roditelja, ali i njegovu. Gorku tugu od razočaranih pogleda, vrelih šamara i čestih majčinih zagrljaja utopio je u poslednjoj čaši boce viskija, ispijenoj u zaboravljenoj noći.

Sve što je nasledio izgubio je u tri loše ruke karata.

Sačuvao je samo *Bombonćetu*, ručna kolica za sladoled živopisnih boja. Zahvaljujući njima, preživljava već trideset godina, vodeći mamuran i prilično isprazan život.

Karlito već dugo živi u Margeri. Venecija je dovoljno daleko, celom dužinom Grand kanala, pa još malo autobusom. Margera može da bude neotesana i ružna, ali ima neku živost, koju on nikada ne bi napustio, i otišao recimo u Martelago.

Plaćao je Angeliki, komšinici, sitna tri evra po kilogramu napravljenog sladoleda, uz njene zajedljive komentare kako stalno upropašćava čuveni recept

za *stracételu* porodice Bortoleto. Svakog utorka, petka i nedelje, izvezio je *Bombonćetu* na ulice Margere, naizmenično pio, pa prodavao sladoled halapljivoj deci.

Kada bi se desilo da pije od ponedeljka do subote, samo tada, bi jednom i to ako baš ako mora išao na glavni Trg, zgađen brojnim unezverenim ljudima, koji su samo protrčavali ne primećujući svu tu lepotu. Stavio bi beli šešir marke panama, osmehivao se koliko je nužno i vikao kao da mu od toga zavisi život:

„Sladoleeed! Ajde amore, još samo malo i Karlito će otići, poslednja šansa da probate gelato Bortoleto!“

Cene bi u toku sezone bile vrtoglave, ali je Karlo živeo od toga srećno i pijano, narednih nekoliko meseci.

Tog jutra, bio je na Trgu prilično mamuran. Poslednjih nekoliko dana je preterao i nije bio raspoložen ni što mora u centar, ni što je toliko popio.

„Mali Bortoleto?“, prenuo ga je glas dok je gledao u lice starca, koji mu se, iako je na pragu šeste decenije, obraća sa mali.

„Karlo, tebe nikad ne bih prepoznao Karlo, ali ovo blago, uvek. Gledao sam je godinama ispred vaše poslaticarnice. Lepo je čuvaš.“

Karlito se najzad setio Stefana Gvardiole, čoveka koji je pravio najbolje šunke. Očevog druga, uzora i podsetnik da uz podršku velike i složne porodice možeš da se vineš do neslućenih visina. U trenu je utonuo u neku mrenu ispunjenju stidom, jer je znao da Stefano vidi njegove alkoholom iznurene oči, izdužene bore na oklembesanim obrazima. Zna da je postao obična propalica, jedinac, koji je upropastio svog oca i porodično ime.

„Znaš šta Karlito, ovo je prava retkost, uspomena na neki slađi život. Kupiću ih. Šta kažeš, ha? Daću ti šest hiljada evra.“

Karlo se uspravio u neverici. Bio je na Trgu, u srcu Venecije pregaženom koracima sluđenih prolaznika, a ovaj matori ludak mu nudi bogatstvo, za ovu, za... prikolicu za sladoled. Doduše, lepu prikolicu. Njegovu prikolicu.

„Eee, Stefano, ovo je jedino što mi je ostalo od oca. Prodaću ti je, ali za sedam hiljada“, istog trenutka se postideo sopstvene slabosti, ali mu je cena zaludela um.

„Dogovoreno! Dođi ću sutra ovde u isto vreme da ti donesem deo novca.“

„Taman da se ova lepotica i ja lepo oprostimo“, nasmešio se Stefano.

Bio je četvrtak. Karlito se odjednom bio oraspoložio. Margera je napolju živela svoj pijačni dan. Bezbrojne tezge, gužva, i sreća. Kolica su se poslušno kotrljala krcatim trotoarima.

Savršen oproštaj, promrmljao je Karlo sebi u bradu.

No baš tog kasnog jutra, u ulici Orione, otkačila se kočnica na plavoj grdosiji od kamiona, a vozač je bespomoćno mahao pešacima da beže i spasu živu glavu.

U tom trenutku, Karlito je upravo gledao u lice dečaka koji strpljivo čeka dodatnu kuglu čokolade. Njegovu majku koja se smeši sa druge strane *Bombonćete*. I točkove.

Možda je u tim dečjim očima video sebe, i sve što je mogao, da postane, da..., da proživi. Snažno je gurnuo kolica u pravcu kamiona. Zajedno sa *Bombonćetom* podleteo je pod točkove, malom ali upornom silom se suprotstavljajući zabrundalom kamionu. Silina udara odbacila je Karlita preko asfalta, pod oblake, ostavivši za njim samo krvav trag.

Negde na pola puta, video je malog kako plače, majku koja ga snažno grli, i setio se, za trenutak, duži od večnosti, koliko mu taj zagrljaj nedostaje. Ovaj put, majka se smešila.

Marija Busić

Fluks i čokolada

Vest iz dnevnih novina Politika: Zato što joj dosadio život, pokušala je da izvrši samoubistvo Milka Krstić, stara 20 godina, radnica u fabrici Šonda. Od rodbine nema nikoga.

„Danas pričamo o fluksu. Otvorite stranu četrdesetpet.“

„Dakle, fluks ili magnetni tok se može opisati kao protok čestica koje prolaze kroz neku površinu. Označava se grčkim slovom Φ . Magnetni tok kroz zatvorenu površinu je uvek jednak nuli, zbog činjenice da ne postoje magnetni monopoli.“

Milka Krstić sedela je u trećoj klupi do prozora. Otvorila je knjigu iz fizike za šesti razred, stranu četrdesetpet. Ima dvanaest godina. Upravo pokušava da dokuči sve tajne fluksa. U njenoj glavi čestice se kreću nesmetano, teku, kroz njene nozdrve, oko olovaka koje škripe po listovima svesaka, između Dušanovih čupavih obrva, struje kroz lišće ogromne krošnje pored prozora, i na kraju kroz celu vasionu, slobodno.

Kako su onda jednake nuli? Zatvoreni prostor... Naglo je prstima zatvorila nos. - Ha, tu ste!

Da li mogu da ih zarobim u knjizi?

Snažno je zaklopila knjigu, a prasak je trgao svih devetanest učenica, i strašno naljutio nastavnika Andru, poznatijeg kao Atom.

„Milka, dete, šta te spopalo? Sledeći put dobijaš opomenu, zvaničnu!“

Savila je glavu, a njena prilično gusta, tamna kosa, sakrila je postićeno lice. Fluks, odzvanjalo joj je u glavi. Trudila se da ne čuje žamor koji je uglavnom upućen ka njoj. Do kraja časa nije pogledala ni levo ni desno, ali nije čula ni

ostatak predavanja i ostala je ukopana u ideji zaustavljanja čestica. Pretvaranja nečega u nulu.

Moje postojanje je kao nešto, a u stvari je nula.

U njenom životu bilo je zapravo sve u redu. Osim što je bila beskrajno usamljena. Roditelji su joj se, kada je imala šest godina, preselili iz Skoplja u Beograd, da rade u fabrici kozmetike Dahlia. Nju su dobili toliko kasno da nikada nije imala bake i deke, a oni su bili jedinci. Nije joj se nešto sviđao novi stan. Bio je sav braon, taman i tih. Nije čak ni sanjala u njemu.

Škola je trebalo sve to da popravi. Te dugačke dane u kojima je čekala da se nešto desi, a u stvari su bili tako isti; glasan govor sa radija kod tetka Dane koja je čuvala, čekanje da mama i tata dođu s posla. Njihov umor, tihi obedi. Odlazak na spavanje. Besane noći.

„Milka sine, dođi da te tetka Dana nauči da šiješ“, govorila joj je nežno. „Svaka žena mora da zna da šije. I onda ćeš jednog dana svom mužu moći da ušiješ dugme, ili deci da sašiješ košuljice.“

Uh, jaka mi je svrha tog šivenja, mislila je Milka. Ubacivanje konca u sićušnu rupicu na igli je već nešto drugo. Predano je oblizivala konac i pokušavala da ga ubaci što preciznije i brže. E to je veština!

Dana je pokušavala još da je nauči da kuva, da mesi štrudlu i da hekla - jer bez šustikli kuća nikad nije dovoljno otmena. A Milka je s prozora gledala decu kako igraju između dve vatre, smeju se, svađaju, skaču između lastiša. Onda bi liznula konac i nastavila da pobeđuje prostor.

Škola nije ništa promenila. Deca su bila tu, ali ona je od štrudli i sitnog veza ostala nema za njihov jezik.

„Ej, mala, hoćeš s nama između dve...“

Lopta je letela ludačkom brzinom: dum, u glavu. Uvo joj se upalilo od udarca. Nije joj se svidelo, pa je otišla.

Otišla je i kada su devojčice pričale o Dušanu, koliko je lep, i kako najbolje igra fudbal od svih, a zna i matematiku. Pravile su plan gde će da ga sretnu i vrlo konkretan raspored rečenica koje će da izgovore.

„Milka, a ko se tebi sviđa? Je l' ima neki Milkan?“ cerekale su se glupavo.

Izluđivale su je. Znala je da nije kao sve te začesljane ženske glave, vazda nasmejane, spremne na šalu i večito zadirkivanje. Ona je volela beskonačne radio drame i duboke tragedije njihovih junaka koje je slušala kod teta Dane. Njen svet vrteo se oko lišća koje nosi vetar, žamora koji ne raspoznaje, upornog čekanja na zvezdu padalicu u letnjim noćima, na prozoru... Bila je posmatrač, nikada učesnik.

Kasnije u životu, nije nikako pronašla nekog da se zbliže; ni od drugarica, ni od svih tih dečaka, koji su, kako su rasli postajali sve ružniji i gluplji. Svoje roditelje je volela ali bili su iako nežni, tako daleki, sa svojim sve dubljim borama i skromnim, usamljenim životom.

„Važna je škola Milka! Za tebe se mučimo, da imaš bolji život.“

Kada je, sa osamnaest godina prvo izgubila oca, pa onda nedugo zatim i majku, tuga ju je obavila tako snažno da nije mogla ni da plače već samo da tiho jeca, gotovo cvili, pre nego što padne u san bez snova. Ostao joj je mračni stan, malo ušteđevine i večita usamljenost velegrada u koji se Beograd pretvarao, oporavljajući se od rata.

Dana, sada već u poodmaklim godinama, nastavila je da se revnosno brine o njoj; njena jedina veza sa svetom odraslih. U to vreme, Milka nije znala šta će biti sa njom. Završavala je prilično uspešno Gimnaziju, za sedam dana. Posle toga moraće da radi. Možda se tome i radovala.

„Slušaj dušo, imam za tebe jedan predlog! Ovi moji cincari Dušuni, lepo rade sa tom svojom fabrikom. Čokoladu prave i razna neka čudesa od slatkiša. Imaju i radnju u Dubrovačkoj, e, tamo sam te vodila dok si bila dete, ne sećaš se sigurno. Nego, mogla bi u fabrici da počneš... Znaš, ima on trojicu sinova, vredni su, a da znaš i da su markantni, pa malo baci oko na njih“, namigivala je Dana, a Milka se konačno malo i nasmešila.

Krenula je da radi u fabrici 25. jula 1931. Bila je zadivljena procesom pretvaranja gorkih zrna kakaa u ukusne poslastice. Radni dan joj je počinjao u šest ujutru, kada su se otvarala vrata zdanja u Dunavskoj jaliji. Oblačila bi radni mantil gotovo pobožno i dodirivala mašine koje su ujednačeno šklopotala satima.

Konstantin Dušun, osnivač fabrike, retko je dolazio tamo i dane je provodio na pragu svog dućana. Posmatrao bi prolaznike i uvek u rukama držao ćilibarske brojanice. Ta mirnoća prelivala se na fabričku rutinu, koja je iz dana u dan nastavljala da proizvodi table čokolade, bonbone i praline. Mihajlo, njegov najstariji sin, bio je zadužen za sve poslove, i Milki se činilo da on nikada ne izlazi iz tih sala, kao neka senka, jer nikada sa njima nije razgovarao o bilo čemu osim o kondenzaciji, fermentaciji i tvrdoći kakao paste.

Primetila je da sve mlade devojke porumene u njegovoj blizini. Neke se glupavo smeju, neke stidljivo gledaju u vrhove cipela, dok neke otvoreno iskazuju svoje želje. Milka je bila možda pomalo zaljubljena u njega, ali nije znala šta bi sa tim mogla da radi, niti je on ikada pogledao u oči, kao da u njima nije bilo ničega.

Kada se navršila prva godina njenog rada, nešto se promenilo. Odavno je prestala da oseća omamljujući miris čokolade. Proslave venčanja svake druge devojke na mašini za fermentaciju postale su joj otužne. Svaka prepuna nade. Svaka će šiti, heklati i gajiti decu, koja će ih usamljeno čekati da se vrate iz fabrike. Neke će postati domačice. Radiće iste stvari, iz dana u dan.

Novca nije bilo ni blizu za odlazak na more.

Ponovo je mislila o fluksu, tom beskonačnom kretanju čestica, koje je zamišljala kao neku zlatnu prašinu koja udahnuje život svemu i bilo joj je neverovatno da te čestice uvek imaju zapisani put kretanja. I ako je taj put tako poznat, kako mu se radovati, kako iščekivati, jer već postoji, već je proživljen.

Te noći, Milka je sanjala po prvi put od detinjstva. Neko je drži za ruku. Oko nje, staklasti prah i prijatno šuštanje u daljini. Nije bila sigurna da li zaista sanja ili se probudila na nekom drugom mestu.

Ustala je tog jutra drugačija. Imala je dvadeset godina i imala je plan.

Zatvorila je nos i otpila tečnost reskog mirisa.

Uхватила sam vas, pomislila je.

Nešto joj je razaralo telo, neumoljivo ga raznosilo u ništavilo. Bol ju je terao da vrišti, ali vrisak je govorio tiho, zašto da živimo, kad je sve tako dosadno, predvidivo, nepodnošljivo je.

Ja sam samo osećala...Vetar, koliko je nežan a moćan. Ljubav, koliko nije magična. Gubitke, koji su samo bili još veća tišina. Testa i konce. Volela sam iglene uši. I zamalo da u ovom životu prođem kroz njih. Do vasione.

Radnice beogradske fabrike čokolade Dušun 1931. godine. Možda je među njima i Milka....

Lenka Gatić

Ala je dobar ovaj rat

Nama, deci devedesetih, najduži raspust u životu nije bio onaj između srednje škole i fakulteta.

Bilo je to mnogo ranije, negde oko trećeg osnovne, kada je počelo bombardovanje.

Milina. Dugi, sunčani dani i igranje do besvesti.

Od sirene do sirene, roditelji su nam dozvoljavali da radimo šta god bismo poželeli. Sada shvatam da su iz straha da ne doživimo sledeće jutro činili sve što su mogli kako bismo ovaj komad zemlje zapamtili kao raj.

I bilo je rajski.

Ekipa – bajs, roleri, trotinet i skejt, niz brdo do Dunava, pa u sledećem krugu menjaža.

Kad se premorimo, uskočimo u bilo čije dvorište da krademo voće. I samo tih dana, niko se nije ljutio.

Kad se oglasi *šizela*, idemo na popodnevnu dremku, a kad odzvoni *smirela*, vreme je za sladoled.

Meni, Leni, uvek su kupovali *Leni*. Valjda su mislili da je to super fora, iako sam im sto puta rekla da više volim *Kapri*. Brat je provalio kako sticajem novih okolnosti uspeva da izmoli ledeni sladoled, iako ima problem sa krajnicima. Od tada je tražio jedino *Rumenka*.

Otvarali smo ih tek kad uđemo u dvorište, a onda se zavalimo u pletenu ležaljku između dve breze i vičemo: „Ala je dobar ovaj rat.“

Kad su nam dolazili gosti nismo bili toliko oduševljeni, tada se kupovao onaj dosadni porodični sladoled.

Jedino zanimljivo kod njega bilo je to što kada se izvrne naopačke i dalje ostaje u kutiji.

Čarolija.

Jednom mi trik nije uspeo. Plašeći se batina pokupila sam sladoled sa trotoara, oprala ga u kupatilu i vratila u kutiju, nadajući se da to niko neće primetiti.

Sećam se da smo nakon toga neki sladoled jeli i ne sećam se da sam dobila batine.

Eto, toliko je bio dobar taj rat.

Lenka Gatić

Osam života

Ispod majice na kojoj piše *radoznanost*, tačno na mekom prevoju između grudi i stomaka, stvara se perla znoja, koja klizi do pupka i nestaje, dok sledeća još užurbanije dobuje po koži i golica me.

Skoro istim tempom, kišne kapi slivaju se niz prozor krcatog trolejbusa već dvadeseti minut zaglavljenog na Slaviji.

Popodnevni špic u Beogradu.

Špic i nevreme.

I gladni, umorni mi, što žurimo kućama da predahnemo pred sutrašnju novu rundu.

A tek je ponedeljak.

Iza vozača, tamo gde žene obično odlažu cegere sa pijace i srednjoškolci sedaju čak i kad ima slobodnih mesta, jedna devojčica bori se sa snom. I posustaje.

Glava joj klizi i sve jasnije otkriva nespretno zalepljen poster. A na njemu poznate oči.

Gledam te i prvi put shvatam da imaš iste oči kao moj otac.

Frojd se zagrcnuo na nebesima i u to ime evo i groma.

Kako to ranije nisam primetila? To je to.

Mutan pogled, kao da si pokušavao da gledaš pod površinom Dunava, a onda izronio baš kad zalazi Sunce, pa su se pomešale boje peska, mulja i reke, oko sitne, užarene zenice.

Uvek suzne, a nasmejane. Tople.

Takve oči imala je i nana.

Radoznalost je sada već prilično mokra.

Ni posle toliko vremena nisam ravnodušna na tvoj lik.

Devojčice, ne zaljubljujte se u zvezde! Konzumerizam će uništiti romantiku, a onda vas još doveka peći na ražnju, dodajući moću vaših sopstvenih telesnih izlučevina koje stvaraju njihove reklame.

Taman kad izronite iz bunara očajja, naći će se koji bilbord, TV ili muzički spot da vam ponovo vrati glavu pod vodu.

Kad bih samo mogla da skrenem pogled na drugu stranu... I kosmos kaže može!

Pokvaren trolejbus, svi napolje!

Bar ne moram više da gledam u tvoje ćaletove oči.

Kad evo te i sa druge strane.

Kosmose,

brate,

jebi se.

Liljana Zorčić

Plavuša

Bogatstvo različitih iskustava stvara bogatstvo života, govorila je sebi svaki put kad se upuštala u nešto novo i neuobičajeno. To ju je udaljavalo od pomisli da je manje vrijedna, koja ju je često bez najave obuzimala.

„Moraš si dati slobodu da izađeš iz okvira“, odgovarala bi na naizgled prijateljske savjete drugih ljudi kada bi se čudili njenom ponašanju.

A sada se i sama uhvatila da su joj misli o Luciji doista čudne.

Upoznala ju je na stručnom seminaru, na pauzi kada je naručila kavu i kolač, i vidjela da joj je u novčaniku ostalo samo šesnaest kuna.

„Nedostaju mi dvije kune. Izvinite, morat ću odustati od kolača“, rekla je konobaru.

„Mogu vam ja, ako želite, dati te dvije kune“, čula je privlačni glas žene pored nje koja je nehajno labelom mazala usne.

„Vrlo ljubazno od vas, žurila sam i nisam stigla do bankomata“, zahvalila se.

No, nakon što su popile kavu, nije mogla prestati misliti na plavušu. Lucija je bila besprijekorno našminkana, pomalo hrapavog glasa, govori jasno. Oči su joj kao u vučice. Njegovane ruke i telo. I velike grudi koje nije mogla da ne primeti.

Savršena je, pomisli, dok joj se mašta razbuktavala.

Ima nešto posebno u toj skoro pa prirodnoj plavuši.

Dok je mislila o Luciji, škakljala ju je napetost u donjem dijelu trbuha.

To ti je sigurno od pornića.

U poslednje vrijeme, izgubila je interes za muškarce i počela je razmišljati o njima kao o inferiornoj vrsti i sve češće je hvatala sebe kako gleda seks između žena. I, to joj se svidjelo, ali do sada nije razmišljala o stvarnoj ženi.

Usredotoči se na slušanje predavanja, zato si tu, naređuje sebi.

Ali nije mogla izdržati i okrenula se u smjeru gdje je sjedela Lucija.

Osmijehnule su se jedna drugoj.

Osjeti trnce kako joj plešu po tijelu.

Bože, i ona mene gleda, pomisli djetinjasto.

Nakon predavanja primijetila je da Lucija stoji na izlazu.

Sigurno mene čeka.

Osjetila je vrućinu. Prešla je rukom preko sljepoočnice, obrisala znoj, na vratnoj žili osjetila kako joj srce kuca. Zastala je, moraće odlučiti, iako je znala da joj to nije jača strana.

„U koliko imaš bus? Mogu li te odvesti na kolodvor?“, upitala je Lucija kad ju je ugledala.

„Bilo bi to lijepo od tebe“, izgovorila je s neprimjetnim razočarenjem.

„Imaš li vremena da svratimo k meni na piće?“

Osjetila je olakšanje. Rastanak je ipak odgođen.

Pogleda na sat. Pet. Prvi bus za povratak ima u šest. Neodlučnost. Pogled joj pređe preko Lucijinih grudi. Bogatstvo.

Glas u glavi bubnja: *Nemoj ovo propustiti.*

„Živiš li daleko od autobusnog kolodvora?“

„Ne, treba mi autom pet minuta.“

„Dobro, idemo, važno je da stignem na bus u deset.“

Liljana Zorčić

Mrak

Kad ju je muž ostavio zbog druge žene, zaklela se da nikome neće biti ljubavnica.

„Veze s oženjenima nemaju budućnost“, komentirala je. „S rastavljenima može, ali ne i sa oženjenima.“

„Zaljubila sam se“, rekla je prijateljici dok su pile kavu. „I to u svoga šefa. Nisam to mogla kontrolirati.“

„Malo sutra si se zaljubila, samo te ona stvar zasvrbila! Sama sebe varaš i pravdaš. Klasika.“

„Što ako sam odlučila prestati potiskivati potrebu za seksom i osloboditi se stega morala? Uostalom, ne mora to nitko znati. Daj, znam da se čudiš, ali osjećam da se i ja njemu sviđam.“

„S oženjenima se obično gubi vrijeme, znaš i iz moga iskustva. Dugo si sama, takve muškarci namirišu na kilometar... Naročito oni koji su u braku i kojima treba promjena. Draga moja, to ti ja kažem: iza k'o fol ljubavi skriva se jadnica. Lakše ti je reći da si se zaljubila, nego sebi reći da si drolja.“

„Ne znam što da ti kažem, tvoje pametovanje mi ide na kurac. Možda si i u pravu ali ne želim prihvatiti da je tako. Istina da se ne mogu vidjeti u ulozi ljubavnice, ali me neki vrag u to vuče. U dnu svega skriva se zrnice ljubavi...“

„Znaš, ako ti je do seksa i ako ti tijelo gori to je u redu ali nemoj to ljubavlju pravdati. To ti može biti samo avantura i prihvati tako. Oduvijek želiš muža, obiteljski život. Što ti je sada?“

„Istina i gdje me to dovelo? Ostala sam sama s kćerkom kao govno na cesti. Izgleda da droce uvijek bolje prođu, a nisam više tako privlačna i lijepa.“

„Pogledaj se, još si mlada. Izgledaš kao rascvjetala ruža. Tamna kosa i oči, lice ti je bez jakih bora, nježno i bijelo. Osvrni se oko sebe, možeš uloviti i nekog mlađeg tipa. Gle, smiješ se kao proljeće!“

„Možda ću razmisliti o tome, a možda ću se samo prepustiti iskustvu. Dosta mi je kontrole. Nije poštenje samo među nogama. Dosadila sam ovakva sebi. Možda mi ovo iskustvo treba...“

„Ne mogu vjerovati da to od tebe čujem - a ljubav?“

„Naravno da i dalje želim ljubav i uz nju sve drugo, ali da li još toga ima?“

Ipak, nekoliko meseci prije toga, počela je primjećivati da ga želi. Uvukao joj se u život i postao posvuda prisutan. Uvijek je ozbiljan, samo mu se tu i tamo na licu pojavi smiješak. Na njega misli i u snu. Iako je debeljuškast i nizak, riđe i neuredne kose i krivog nosa, nešto ju neodoljivo na njemu privlači.

Možda mi je privlačan zato što je bogat i ima političku moć? Djeluje mi sigurno i pouzdano, a to mi oduvijek treba. Mogla bih sad ja preuzeti ulogu zavođenja i postati ljubavnica iz strasti i iz računa. Zašto da ne uzmem ono što mi život pruža?

Nije se mogla sjetiti trenutka kad je prestala da se u mašti igra i prije nego što je shvatila što se događa, upustila se u vezu.

Iznajmio je stan da bi se imali gdje skriti, stančić u predgrađu, u prizemlju zgrade. Pospremljen, prozračan i čist. Na prozorima su bile do pola spuštene roletne. U njega su ulazili uvijek po mraku. On je svaki put dolazio prvi. Na ulasku u zgradu okretao se da slučajno ne naiđe poznato lice. Ona ga je gledala, skrivena, iza starog hrasta. Auto je parkirao uvijek ulicu ili dvije niže i došao pješice. Ostavio bi joj jedva vidno otvorena vrata. Ako bi netko naišao, ona bi nezainteresirano prošla, a zatim se vratila. Za sobom je zaključavala vrata. Voljeli su se strasno, u mraku.

Nakon seksa je pušio i pravdao se da mu je brak postao formalnost, da su tu djeca i financije. Bilo joj je zlo od te priče. Nije mu mogla reći: *Ne seri*. Samo bi kroz zube istisnula: „Što je, proradila ti savjest? Daj molim te začepi.“

Ako si dozvoli da duže misli na to, uvijek stvori osjećaj tuge. Zna da si više ne može dozvoliti da iskreno voli. Prihvatila je da nije posebna i da se u životu često ponavljaju ovakve ljubavne priče, slično kao i nesreće. Ne želi razmišljati o svome očaju i sramu. Ne može se još susresti sa sobom, licem u ice. Zaključuje: *Čini se da uživam u patnji koju sam sama stvorila, treba mi iluzija ljubavi, bez nje bih sama sebi rekla da sam kurva.* Počela se osjećati zarobljeno, kao plijen strasti njegovog i svoga tijela. Mislila je o slobodi dok je po mraku išla, o tome da nisu suđeni jedno drugom, da za njih nema nade. U očima joj je rasla tuga.

Jednom, na ulici, upoznao joj je roditelje i kćer. Majka je nešto osjetila i pitala je:

„Nije valjda da si se spetljala s njim?“

„Ne bulazni, kako ti takvo što može na pamet pasti? On mi je samo šef.“

„Znam ja takve. Mi smo stari ali još uvijek ti možemo pomoći, molim te ne čini te stvari.“

„Prestani pričati gluposti majko“, viknula je gledajući u stranu.

Otvorila joj se šira slika po ko zna koji put; što ako saznaju otac, dijete, ljudi na poslu, njegova žena i djeca. I upozoravajuća mogućnost da na stvari pogleda iz drugog kuta: *Ako mu dosadim, odbacit će me kao krpu. Opet ću ostati sama. Što ako sam izgubila sebe?*

Navečer je ipak otišla u stan. Poslije seksa osjetila je olakšanje. Kao i obično, pušili su istu cigaretu, iz iste čaše pili vino.

„Moji roditelji sumnjaju da imam vezu s tobom.“

„Nisi valjda priznala? Molim te nemoj, laži i dalje. Istina nikome neće donijeti dobro, pa ni meni ni tebi.“ Okrenula se na drugu stranu i povukla dim iz cigarete. Grimasom smijeha rugala se njegovom i svome strahu.

„O čemu misliš?“, upitao ju je tiho.

„Pitam se što mi je ovo trebalo? Vodimo ljubav samo po mraku.“

Soba je zasićena tišinom. Dira joj tijelo, smeta joj, ona bi da priča. Uporan je, uspijeva, izvlači orgazam iz njenog tijela. Pobjegao joj je uzdah i samo na kratko, osjeća jedinstvo i sreću. Umorna je, ne smije si dozvoliti da na njegovom tijelu zaspi. Ne zna razlog, ali počne da plače. On ju tješi.

„Što ti je, zašto plačeš? Nisam te valjda povrijedio?“

„Zar je ovo sve što od ljubavi mogu imati? Počela sam se pred sobom stidjeti. Ne smijem sanjati a nemam se prava svađati.“

„Nemoj tako, u mraku možemo sanjariti. Hajde, obuci nešto lijepo. Odvest ću te u restoran, u centar grada. Sjedimo za svečano uređenim stolom, upalili su nam svijeće. Svi vide da smo zaljubljeni. Dotaknuo sam te nogom ispod stola. Ruke nam se dodiruju. Ljubimo se. Pijemo crno vino, iz čaše na stalku. Konobar je donio večeru. Kupio sam ti prsten, zaprosio te. Smiješ se. Glazba svira, ustajemo i plešemo.“

Pogleda prema njemu i pita:

„Tko sam ja tebi? Zamišljena slika i fikcija? San ili drolja?“

Smije se, sa smijehom ju manje boli. Onda opet plače. Suze joj ga čine nevidljivim. On ih usnama briše i uporno šuti. Šutnja je prazan i siguran prostor između njih.

„Kasno je, moram poći, pitat će se gdje sam do sada. Mislit će da mi se nešto dogodilo“, izgovara ona.

„Znaš, volio bi s tobom otići negdje, daleko.“

Laže – pomisli dok se u kupaoni oblači - bolje bi bilo da i dalje šuti.

Trebala bih naći nekoga drugog, roditi još jedno dijete. Možda nije tako strašno imati od dva oca djecu. Jednog dana moglo bi se saznati. Ne možemo se stalno skrivati.

„Jesi li gotova?“ pita ju iz hodnika.

„Evo me dolazim, još samo da piškim.“

Ljubi ju ispred izlaznih vrata, u obraz i u usta.

„Dokle ćemo ovako?“

„Ne znam, vidjet ćemo... Jesam li ti dosadio?“

Otključava, pazi da tiho u bravi okrene ključ. Kroz špijunku gleda na hodnik. Ona kao i uvijek izlazi prva. On malo poslije, uvijek u suprotnom smjeru.

Odlaze, svako u svoj mrak.

Tijana Marinković

Ia tamo kad ono međutim

Da vam ispričam šta mi se desilo, u stvari šta sam jebeno video... Kad sam već bio spor da sve snimim, jebiga.

Bila je nedelja noć, nešto pre svitanja, jutro posle finala *Lige šampiona*.

Sedeo sam na klupi autobuske stanice i buljio u telefon dok sam čekao da dođe bus.

Nekih dvadesetak metara ispred mene, na vrtoglavim stiklama, na stanicu je stigla visoka i veoma jebozovna plavuša. Doduše, nije to moj tip ribe, više volim sitne žene, ni sam nisam nešto visok. Bez obzira na preferencije, u stanju sam da primetim zgodnu devojkicu, nisam slep. Lepo je izvajana, jača, mišićava, ono što bi rekli sportski tip. Ima nešto šminke, ali nije neukusno našminkana. I očigledno ima neki tik sa učestalim mazanjem labela, koji istina veoma elegantno izvodi.

To bi bilo sve što mi je upalo u oko da u narednih nekoliko minuta nisam bio primoran da budem svedok događaja na čiju mi pomisao i sad prolupa čuka.

Iza ćoska, pojavila su se dva mladića, preterano pijana od prethodne noći. Ne bih rekao da su navijači, pre novopečene patriote, pravi nabedeni i nabildovani babuni sa pola mozga u najboljem slučaju. Rečenice su im bile iste takve, štute i glupe. I sve su bile uperene ka visokoj plavuši. Devojka ih ignoriše, ne skreće pažnju i ne pridaje im značaja.

Posmatram situaciju sa strane i cenim da neće izaći na dobro. Babuni revoltirani izostankom njene reakcije kreću se ka ribi sve agresivnije.

Osećam se kao debil. Nije mi svejedno da upadnem u frku, znam da sam slabiji, a svestan da ću ispasti pička ako samo posmatram. Hvatam se za jaknu, čeprkam po džepovima kao da kriju supermoći. Imam samo još dvesta pedeset kinti u džepu, nedovoljno da zaustavim taksi i spasem nas oboje. U toj uzaludnoj potrazi čujem frku i podižem pogled sa, nažalost nemagičnih džepova.

Prosto ne mogu da verujem šta mi se dešava pred očima. Plavuša dubokim baritonom upozorava dva babuna u naletu besa: "Savetujem vam da odustanete na vreme."

"Jebote, trandža!", konstatuje jedan od njih, a potvrđujem i ja u neverici sa klupe na stanici.

Upozorenje je bilo nesvršishodno, u njihovoj poremećenoj logici ovo je verovatno bio poziv na pravedni rat.

Ubiće je, ubiće ga, pomislih užasnuto još uvek skamenjen i nemoćan da bilo šta učinim.

Dalje se sve jako brzo odvijalo.

Babuni su nagnuli svom silinom u napad i u roku od nekoliko minuta ležali su na pločniku. Plavuša je očigledno majstor neke borilačke veštine, izgleda da je upozorenje bilo skroz iskreno. Bez ikakve frke i drame, kao master Joda, uprkos svom izgledu, onesposobila ih je začuđujuće brzo.

Izvukla je ponovo labelo i namazala ga odlazeći sa stanice, jednako elegantno kao što je i došla. Bacila mi je saveznički pogled preko ramena, u stilu: "Ne sekiraj se, imam sve pod kontrolom."

Valjda je primetila moj izbezumljeni pogled i širom otvorena usta.

Posle nekoliko minuta mi je naišao autobus. Kapiram kako bih, da sam odreagovao na vreme i sve ovo snimio telefonom, ubrzo možda bio malo bogatiji. Internet je čudo, a ovo je Srbija. To bi bila jedina smisljena reakcija sa moje strane.

Nisu joj bili potrebni ni džentlmenska pomoć niti spasitelj. Mogao sam samo da je uzdignem do urbane legende, heroja ili antiheroja, zavisi od ugla gledanja.

Za mene ona je superžena, superheroj, nemam razloga da mislim drugačije.

Suštinski ona je za mene – šmeker.

Ušao sam u autobus i od preostalih para kupio kartu. Dobio sam i kusur.

Tijana Marinković

Najli

Najli je razvezala baletanke i izvadila uloške iz njih. Prsti su joj opet krvarili i zbog toga je osetila bolno zadovoljstvo. Ali ko zna kada će moći da pleše sledeći put. Sada ima zadatak koji nije mogao da čeka. Otišla je da se istušira i spere sa sebe znoj vreo od igre.

Ako uskoro ne zaustavim ovaj virus apatije, stvari neće izaći na dobro.

Njena mutacija nije bila toliko očigledna ali zato ništa lakša da se podnese. Bila je mutant trećeg stepena, neka vrsta empate sa specijalnošću za detekciju usamljenih duša. Mogla je da ih oseti precizno, instiktivno a svojim prisustvom bi bila u stanju da im udahne nešto nalik telepatskom zagrljaju i tako da smanji prazninu usamljenosti koju su drugi osećali. Naravno kao i svaki dar, i ovaj je imao posledicu. Morala je da se izražava ekspresivno i redovno. Zato je delom i postala balerina jer je igrom mogla najbolje da iskaže onaj bol koji je ostajao u njoj od usamljenika kojima je pomagala.

Znala je da mora da ga nađe. Uz njenu pomoć, samo je on mogao da zaustavi virus.

Pa ipak, prošlo je više od pet godina kada je Logan bio poslednji put viđen. Posle uništenja Džin, jedine mutantkinje pete klase i njegove najveće ljubavi, rešio je da se povuče. Iako mu povrede nisu smetale kao običnim ljudima, ožiljci su ostajali unutra. To je bilo njegovo prokletstvo. Beskonačna regeneracija mu je omogućivala dugu mladost i snagu tela ali i osuđenost na večni život u usamljenosti. Zato je samo Najli mogla da ga nađe. Da ga zagrlji iznutra i bar pokuša da ublaži svu tu bol u njemu.

Većina ga je znala pod imenom Vulverin a govorili su da je ovozemaljski život počeo pre više od stošezdeset godina. Sećanje mu je bilo oštećeno od kada su mu u vojnim eksperimentima stavili adamantijum u skelet i učinili ga skoro neuništivim. Zbog toga niko nije pouzdano znao koliko već hoda zemljom. Jedna

od misija profesora Čarlsa Ksavijera, vodećeg mutanta, bila je da krpi komadiće priča ostalih mutanata kako bi mu pomogli da sazna što više o svom životu.

Pričalo se da su Vulverina poslednji put sreli neki od mutanata negde blizu Novog Meksika. Zato je Najli otišla do stana, uzela pripremljen ranac, povela svog psa Čika sa sobom i krenula da ga nađe. Čekalo ju je bar dva dana vožnje pa vremena nije bilo za odlaganje. Dok je vozila razmišljala je kako su ljudi ponovo uspeli da zloupotrebe nauku. Mada nije više ni verovala da su uopšte i počeli iz plamenitog cilja. Virus apatije je tobože trebalo da bude neka vrsta biološkog leka za uravnotežavanje nervnih bolesnika i vojnika sa post traumatskim stresom. Umesto toga, desilo se da su ljudi vrlo brzo preko crnog tržišta krenuli da ga zloupotrebljavaju u borbi sa svakodnevnim stresom.

To je najverovatnije i bio Strajkerov plan od početka, pomislila je.

Pukovnik Strajker je bio zakleti neprijatelj mutanata. Zaslepljen željom za čistokrvnošću, verovao je da su mutanti pretnja čovečanstvu. Najli je ipak mislila da je istina da se Strajker sam osećao inferiorno jer je bio od tipova koji ne praštaju moć. Radio je za vladu godinama kao vojni naučnik i sa te pozicije je sprovodio paralelne tajne projekte. On je bio taj koji je pokušao da Vulverina pretvori u oružje iks ubrizgavajući mu adamantijum i na taj način mu oduzevši ono malo sećanja što mu je ostalo. Na sreću i uz veliku pomoć profesora Ksavijera, to mu nije pošlo za rukom. Od tada je imao brojne pokušaje i planove za uništenje mutanata i preuzimanje moći i svaki put im je pristupao vrlo tajno i organizovano. A ovaj poslednji je skoro pa genijalan, u formi spasonosnog leka kojim će pokušati da stvori naciju apatičnih ljudi kako bi njima lako upravljao. Ljudi bez emocija, bez patnje, bez volje, gomila umrtvljenih zombija će mu poslužiti za formiranje kritične mase. Ako ovo oružje utiče i na mutante, što je Najli osetila na sebi, onda će dobiti zaista moćnu vojsku za manipulaciju.

Zato je Vulverin bio neophodan da ga zaustavi. Na njega ovakve stvari nisu imale uticaj - nijedan otrov nije mogao da deluje toliko brzo koliko brzo bi se njegovo telo obnavljalo. Mora da ga nađe i da ga dovede nazad u školu za mutante, gde će mu profesor Ksavijer izložiti plan za dalje. Profesora su morali

naročito da čuvaju, jer su se plašili da ako bi virus apatije zahvatio najmoćnijeg telepatu na svetu, zaraza bi se širila brže od bilo koje biološke reakcije.

Bila je noć i Najli je zaustavila kola pored motela u pustinji. Zna da sutra mora još da vozi, a i kada pronađe Logana, to je i dalje samo početak.

Izvela je Čika da malo protrči po pustinji i da usput i ona udahne malo hladnog noćnog vazduha. Pored motela nalazio se bar, svratište za kamiondžije i bajkere na ruti 66. Instinkt joj je govorio da uđe unutra, i da će možda saznati nešto o Vulverinu od ovih što su na stalnom putu. Povala je Čika sa sobom, nabacala na sebe vrećaste stvari da ne privlači pažnju i ušla unutra.

Bar je bio prljav, pravi drumski bircuz pun sumnjivih likova. Sela je za šank i naručila viski. Povremeno bi bacala diskretne poglede na okolinu da vidi koga je pametno da izabere za izvlačenje informacija. Stomak joj je radio, odatle joj uvek kreće detektor za empatiju. Na ovakvom mestu imala je baš dosta posla ali svejedno je počela empatskim zagrljajima da oslobađa ljude. Međutim, iz nekog razloga, odmah se osetila iscrpljenom.

„Daj dami viski već jednom“, rekao je čovek barmenu i seo na stolicu do njene. „I meni isto.“

Odmah je znala ko je, iako ga nikad nije videla. Bio je niskog rasta, izuzetno mišićave građe i imao je duge zulufe. Nije mogla da zaustavi osećaj patnje koji je od njega dobijala.

„Ako si do sad naučila da kontrolišeš svoje moći, predlažem ti da to učiniš“, rekao je polunervoznim glasom. „Ne vredi da se iscrpljuješ nepotrebno.“

„Kako si znao šta sam?“ šapnula je Najli zbunjeno.

„Nisi jedina sa instiktom.“

„Možes da me osetiš?“

„Naravno da mogu, od kad si ušla ne daš nam mira sa osećajem smirenosti. Potpuno neprirodno stanje za sve ljude ovde.“

„Ja sam mislila da pomažem...“

„Još jedna od onih koje hoće da spasi svet, divno“, prevrnuo je očima Logan dok je palio tompus i ispijao viski.

„U stvari, došla sam tebe da nađem da bi ti to uradio... Rekli su mi da niko sem tebe ne može da...“

„Šta god treba, ja sam u penziji“, prekinuo ju je grubo. „Mora da je profesorova ideja da me nađeš. Žao mi je što si prevalila toliki put, ali pozdravi ga za mene i ne trudi se uzalud.“

„Ali mogu da ti pomognem sa tvojom patnjom. Dopusti mi makar to ako ne želiš da se vratiš.“

„Umoran sam od popravljanja mala“, odmahnuo je rukom umorno. „Idi dok još nisi izazvala neku nevolju ovde.“

Platio im je pića i izašao napolje sa tompusom u ustima. Najli je istrčala za njim. Upravo je palio svoj čoper kada je video pored sebe.

„Rekao sam ti da se tornjaš“, promumlao je ne gledajući je.

„Otići ću ako mi dozvoliš da ti vratim makar jednu emociju, jedno sećanje.“

„Možeš to da učiniš sa sećanjem?“ gledao ju je napoverljivo.

„Mogu da probam. Zakačiću se na emociju koja te najviše boli i dok je budem smirivala, ako se osloniš na instikt i prepustiš, moguće da ćeš je doživeti kroz događaj, sećanje.“

Vulverin se nevoljno mrštio ali je ipak ugasio motor. Ceo život je pokušavao da povрати sećanja i sazna nešto više o sebi. Sada možda ima priliku iako više nije siguran da li to i dalje želi. Dosta mu je jurenja oko pravde i nepravde, ratova u kojima je učestvovao u svom dugom životu. Najviše se zapravo plašio da će otkrivanjem sebe kroz svoju prošlost morati da se suoči sa ljubavima koje je zaboravio. Možda ipak ne sada, kada još uvek pati za Džin. Zato je rešio da će da pije viski i puši tompuse dok može, bez spasilačkih akcija i novih ljudi posle kojih opet ostaje sam. Ali, gledajući u Najli, nije mogao da ode. To je bilo protiv njegove naravi. Pre nego što je umrla, obećao je Džin da će da ostane

ukoliko bude potrebno. Nije mogao da ode kada je bio neophodan prijateljima koji su bili nesebični i borili se protiv zla u ovom svetu. Zato je pristao, ne da bi dobio deo sećanja nazad, već da ne bi u potpunosti izgubio sebe. A i Najli je izgledala tako ranjivo i usamljeno dok ga je gledala puna nade. Znao je da mora da joj dozvoli da mu pomogne.

„Ajde dobro mala... Mada ne garantujem da te neće boleti, puno toga vučem u sebi.“

„Navikla sam, otplesaću kasnije“, zbunila ga je.

Uhvatila ga je za zglobove, kratko ga grlila ispod kože duboko unutra i nedugo zatim, pala je na prašnjavi asfalt ispred motela. Čiko se uzvrpoljio oko nje i gurao je njuškom oko kose.

“Dobro sam”, rekla je ne baš sasvim svesna.

„Ludo dete...“, promrmljao je Logan i podigao u naručje. Odneo je u motel da se naspava pa i sam otišao na spavanje.

Ujutro kad se probudio, osećao se mnogo bolje. Pogotovo u vezi sa Džin, kao da je patnja prešla u nadu.

Pogledao je kroz prozor motela i video Najli kako sa Čikom pleše na kiši. Igrala je balet predivno, predano, zajedno sa psom koji se veselo vrteo oko nje.

Sećanja o ranijem životu nisu mu se vratila. Samo je i ovaj put uhvatio sebe da je pustio u svoj život osobu za koju će morati da laže da mu nije stalo do nje.

Profesor će naravno odmah znati.

Znao je čim ju je poslao po njega.

„Čarls, taj prokleti matori učenjak... Uvek je znao kako“, promrmljao je sebi u bradu.

A. Reindl

Šemizet

“Uštirkana šustikla na šemizetu. Obojene ogrlice odmaraju oko ogledala.”

“Mama, bre, šta pričaš? Zašto nisi doručkovala?”

“Milenina maska malko mrdnuta.”

“Mama, Milena ne stanuje više sa nama. Koliko puta da ti ponovim? Vratila se kod muža i odvela malu Jovanu. Sećaš se Jovane? Milenine plavooke bebe?”

“Snovi sećanjima srca slamaju.”

“Vidi, mama, ja sad moram na posao. Doći će tetka Vera za pola sata pa ćete onda vas dve do mile volje da se družite. Može opet i da te našminka, pa pravite pozorište koje toliko voliš.”

“Beži brzo, bliži se kraj. Draganu dragom dograđujem dugu.”

“Ćao, mama, vidimo se večeras.”

Milica je brzo zatvorila vrata od stana i sjurila se niz stepenice do lifta. Jeste da im je stan praktično na tavanu, ali ga nikad ne bi menjala ni za jedan drugi. Pogled sa krovne terase na Trg republike je nezamenljiv. Uostalom, tu su stanovali baka i deka. Mama je tu rođena. U takozvanoj *Palati Reuniona*. U njenoj sobi je još uvek stari dedin radni sto sa ladicama punim zavrtnja, eksera, matica, ključeva, raznih zvrčkica – u njihovom svetu bio je to kovčeg sa blagom.

I bakin šemizet. Tako je baka zvala toaletni stočić sa ogledalom. Mama je pred njim uvežbavala uloge, a ona opčinjeno gledala. Ponekad joj je bila lepša tu, u toj sobi i pred tim ogledalom, nego na velikoj sceni.

Tu je prvi put i primetila da se s mamom nešto dešava. Ređala je reči u nepovezane rečenice bez smisla. Prvo samo u sobi, pred ogledalom, a onda je sve češće govorila nemuštim jezikom i u drugim situacijama. Kao da je iskopavala parčiče zabijene po uglovima svesti nakon saznanja da je Dragan poginuo. Njen veliki, pametni, šarmantni i lepi dečak. Njen sin.

Milica i Milena su plakale danima. Srećom, mala Jovana je tražila svoje, pa im nije dozvolila da se potpuno prepuste očaju. A moralo se i na posao. Ali mama više nije bila Mama. Prestala je da glumi, skoro da nije izlazila iz stana. Sedela bi satima u Draganovoj sobi i prelistavala njegove knjige.

Kad je njena sestra Milena konačno ostavila muža, došla je da živi sa njima u stanu neko vreme. Smestila se u Draganovoj sobi. Mama je njegove stvari kao u magnovenju prebacila u šupu u dnu tavana. Izgledalo je da joj druženje sa Jovanom prija. Beba se mami smešila krupnim plavim očima nalik Draganovim.

Nije još ni kaput skinula u kancelariji kada joj je zazvonio mobilni.

“Tetka Vera, šta se desilo?”

“Odmah dođi! Vatrogasci su ovde, i hitna pomoć, a zvali su i policiju. Zatekla sam Darinku na tavanu kako se guši od dima, jedva sam je nekako izvukla. Izgleda da je zapalila onu gomilu kutija i starih knjiga u šupi. Sve je već buknulo kada sam stigla. Srećom, požar nije dopro do stana!”

“O, bože. Je l’ povređena?”

“Nije, ali nije dobro Milice. Moraš nešto što pre da učiniš, ona više ne sme da ostaje sama.”

Milica se jedva probila do ulaznih vrata. Čika Ljubinu ulicu zakrčila su kola hitne pomoći i vatrogasci koji su sa dugačkih merdevina polivali krov. I naravno, gomila okupljenog sveta koji pažljivo prati dešavanje, da im slučajno nešto ne bi promaklo.

Dva bolničara u narandžastim uniformama izvode rasčupanu ženu u kaputu ispod kojeg vire nogavice pidžame i stopala u iscepanim papučama na štiklu.

“Mama, molim vas, pustite me, to mi je majka! Mama, šta si to uradila?”

“Uštirkana šustikla na šemizetu. Obojene ogrlice odmaraju oko ogledala. Draganu dragom sam izgradila dugu.”

“Mama, pogledaj me, molim te. Zašto si zapalila tavan?”

“U ogledalu odgovor odzvanja. Slušaj savesno shvatićeš sasvim.”

A. Reindl

Muve

Probudila sam se jutros rano. Oko 6. Kao da idem na posao. Jedino što je danas subota i uopšte ne moram da razmišljam o poslu. A ipak to činim.

Brišem tu misao.

Ležim pod Jacinim električnim ćebetom. Na nogama mi je najtoplije. Dvosed ne izgleda udobno, ali se na njemu lepo spava. Zidovi su okrečeni u vrišteće pink. Bože, kako neki ljudi vide stvari. I opet me takve stvari iznenade, mada sam rekla sebi da više neću da se iznenađujem. Nego ću, kao Ridiger Šahe, svemu govoriti „da“. Obraćam se ovim pink zidovima i govorim im „da“. Nadam se da je neko bio sretan u ovoj sobi. A onda pomislim, čak i da nije, Jaca je ovo sigurno dobro „očistila“ pre nego što je ušla. Ili odmah pošto je ušla.

Sa plafona spavaće sobe visi luster sa tri staklene lale. I Između nekakvi štapići, kao cvetne drške, završavaju se staklenim bombicama. Koje valjda služe da dodatno reflektuju i pojačavaju svetlost. U mom registru, potpuni kič. Sigurno bi bio jedan od eksponata na izložbi kiča. Međutim, neko je ovaj luster birao. I želeo da baš ovaj luster visi baš u ovoj sobi.

Da li imamo pravo da osuđujemo što je neko nešto želeo? Bilo to kič ili ne. Iza njega je nečija želja, nečije vreme, nečije misli. Kako smemo da budemo tako bahati pa da osuđujemo?

Nešto razmišljam, možda bi svako dete, još dok je u osnovnoj školi, moglo da ima dodatno studijsko putovanje, svakog leta. Naravno, u Italiju. Da vidi slike, da vidi crkve, da vidi arhitekturu, da vidi kuće, skulpture, boje, na suncu. Da ga neko uhvati za ruku i da mu pokaže zlatni presek i kako su to *renesanci* radili.

Kao što je mene čika Mića, naš stari porodični prijatelj, vodio po Dubrovniku kad sam bila mala. Samostan Male braće, prva apoteka na Balkanu. Stradun. Duždeva palata. Crkva Sv. Vlaha. Pogledaj levo, vidi onaj prozor, a tamo

zabat, ono je presek lukova u prostoru. Ovo je visoka renesansa, takozvana cvetna. Kao mala Venecija.

I tako mi dođe ono putovanje po Italiji. Ne sećam se baš mnogo. Tek par slika. Stojimo na Trgu Sv. Petra i ne možemo da se pridružimo redu da uđemo unutra jer N. telefonira. Rešava predmete i sudije. Htela sam da budemo na odmoru, tražila njegovu pažnju, a on je potpisivao ugovore i davao pravne savete. I uopšte nisam imala utisak da je sa mnom.

Da se ne lažemo: pre nego što smo pošli na taj put, prvi duži i samostalni, bez deteta, tačno se sećam da sam sedela sa prijateljicama, pila kafu i postavila i sebi i njima pitanje „Šta ću ja sa njim tamo sama toliko dana? O čemu ćemo da pričamo?“

Ne sećam se tačno odgovora, ali sam skoro sigurna da je bilo nešto u stilu: ma, opusti se, uživaj, baš te briga za priču, videćeš toliko toga, itd. Takav odgovor bi bio i u njihovom i u mom stilu, ondašnjem.

Da li sam, u stvari, ja već tada znala da zajednice nema? Da li sam i ja sve vreme braka, nesvesno, prihvatala da zajednice nema? Zašto se onda ljutim sada, kada je potpuno jasno i javno da zajednice nema? Bilo je doduše para. Putovali smo.

Ne volim baš mnogo da kupujem, ali volim da putujem.

Nedavno sam poželeva da opet odem u Italiju. Da prođem opet tu istu turu, da stvarno vidim i osetim mesta u kojima sam bila. Da se setim ljudi, lica, ulica, zgrada. Zašto to onda nisam videla? Ili, zašto sam zaboravila?

Da li bi mi neki psiholog rekao: “Na putovanju niste bili opuštteni. Očekivali ste od muža nešto što niste dobili. Bili ste razočarani, pa, pošto se niste dobro osećali, sve ste obrisali – komplet sećanja, sa slikama i vremenom.”

Često brkam taj put sa onim na Siciliju. Ne znam više gde je bilo neko mesto, grad, koji smo videli. Sve je bilo isto. Skoro potpuno obrisano.

Večera u Veroni. Toga se sećam. I neka nespretnost, pokušaj izražavanja osećanja. Bar ja tako volim to da vidim. Kao situaciju u kojoj je bilo osećanja, ali

smo bili nespretni da ih iskažemo. Zašto? Zato što je N. taj momenat prepričavao najčešće vezujući ga za činjenicu da je kuvarica izašla u jednom trenutku da nas pita kako nam se dopada riba. Iskaz ne uključuje osećanja. Mislim da je bila nespretnost. Nadam se da je bila nespretnost. Možda i nije bilo osećanja o kojima bi vredelo pričati.

N. nikad nije umeo da kaže bilo šta o svojim osećanjima. A ja sam onda to radila za oboje. I, naravno, pogrešila. Preterala. Ne-razumela.

A zašto sve vreme mislim da bi on pričao o osećanjima da je malo veštiji u tome, kada svakodnevno imam dokaz koliko je vešt sa rečima? Zašto poričem da znam zašto on ne priča o osećanjima? Zato što ih nema. Nije ih bilo ni tada.

Haleluja! Zašto ja nisam pričala o osećanjima? Zato što ih nije ni bilo. Da li sam ja osetila da je ljubav umrla? Da je nestao onaj neki prvobitni osećaj, kojeg se maglovito sećam i stalno ga nazivam ljubav. Nije to bila ljubav, rođena moja. To je bila želja da stvari funkcionišu. I jesu. Na površini. Dok nisam počela da se menjam. I da tražim više. Bolje.

Ali nisam dobila bolje. Izgubila sam. Šta? Kontrolu!

Otelo se kontroli kada sam saznala za Cecu. Šta sam, u stvari, tada saznala? Da nemam kontrolu. A mislila sam da je imam. To je bilo moje veliko razočarenje. Postalo je evidentno da nemam kontrolu! I to me je zbolelo. Izašlo je na svetlo dana da nemam kontrolu.

Da je oduvek radio tačno ono što je hteo. I kada je hteo. Bez obzira na bilo koga drugog. Kao samac u braku. Zanemarena žena i ćerka.

A zašto ja ne radim ono što hoću? Zato što ne znam šta hoću! Zato što se nikad nisam zaista zapitala šta hoću! Zašto sam htela taj brak? Ne sećam se. Ni osećaja, ni razmišljanja. Nisam ni razmišljala. Zahtev za brak, da, zahtev da budem venčana, je izleteo iz mojih usta. Nisam razmišljala. Tako sam htela. Zašto? Nemam pojma! Možda sam tada znala? Ne sećam se ni toga.

U šta se ovaj traktat pretvorio? Počela sam o muvama. A vidi gde sam stigla! Iz Jasenkine sobe, preko Italije, do dnevne sobe u Njegoševoj. Da li se i drugima dešava da im misli tako lutaju čudnim putevima?

Elem, muve se roje oko kičastog lustera. Lete levo-desno, bez nekog vidljivog reda, osim što mi izgleda da kao da lete u velikoj staklenoj kocki. Sa nevidljivim stranicama. Pa kad udare u stranicu-zid, odjednom menjaju smer. I stalno ih još ulazi. I sve lete oko lustera. Malo niže ili više, ali, sve su tu!

Da li su tako i žene letele oko N? Nesposobne da odu dalje, omađijane, nesposobne da same izađu iz kocke? Ili sam to bila samo ja? Pa, kad sam odjednom probila stakleni zid, shvatila sam da ima sveta i života i izvan staklene kocke?

Gledam ga juče na ručku u Manježu. Šta je to tako privlačno na njemu? Osedeo je. Zgodan nije odavno. Ima veliki stomak. Slušam ga dok priča. Malo nepovezano, misli mu lete, skače sa jednog na drugi lik iz priče. Kao i obično, teško ga je pratiti. Prestajem da slušam i samo ga gledam.

U jednom trenutku mi se učinilo da je osetio da ga više ne slušam. I njemu se na trenutak izgubio trag misli. Zaćutao je. A onda je, u oštroj krivini, promenio temu. Boli ga noga, ne može normalno da hoda, sredio je tetivu na fudbalu. Ne reagujem. Nije me briga. Menja temu jer vidi da nema reakcije. Brza promena kursa. Tome sam se uvek divila kod njega.

Sve je pripremio za dolazak u London. Opet ga samo gledam i tek, jedva, slušam. Slušam odjek njegovih reči kroz sunčev zrak u bašti Manježa. Ne reagujem. Nema reakcije. Ne interesuje me. Ja hoću bicikl. I dobila sam ga, posle sat vremena. A baš sam se danas nameračila na bicikl. Htela sam odmah da ga vozim kući. To će sada biti moje glavno prevozno sredstvo.

„Ajde, idemo.“

„Čekaj još malo. Baš je lepo ovako, sunce mi greje leđa. Jedino ako hoćeš da idemo po bicikl.“

„Pa, da, to sam smislio. Idemo po bicikl.“

Ne znam kako je odlučio. Šta ga je navelo da odluči? Nemam pojma. Samo je odjednom odlučio.

Da sam mu tražila 20,000 dinara u kešu za ratu kredita, ne bi mi dao. Ali mi je kupio bicikl za istu tu svotu novca.

Sinoć mi je trebalo sat vremena da stignem biciklom do Jace. Zadnjica mi je utrnula, ali mi je taj napor prijao.

A sad gledam muve - i dalje se roje oko kičastog lusteru. Kao žene oko N.

Da li znaju da je N. – bez prave vrednosti? Ne verujem. Kao što ni muve ne znaju da je luster kič. Nije ih ni briga. Zato lete kao bez glave.

One, kojima je važno da luster nije kič, nisu tu. One lete oko glave Nila na Pjaci Navona u Rimu i dive se vajararu koji je u kamen pretočio svoju dušu.

Sanja Hiblović

Tajna u staroj komodi

Zrak sunca se s mukom probija kroz guste procvetale krošnje i osvetljava deo ispucale površine stare klupe.

Nesigurni koraci starice remete tišinu usamljenog parka. Približava se klupi, osvrće se oko sebe i sporo spušta na nju, pridržavajući se za zarđali naslon. Duboko uzdahne. Jednom rukom stegne tašnu, a drugom otvara medaljon i gleda požutelu fotografiju tek rođene devojčice.

“Molim te tata još samo minut. Molim te!” Grčevito je prislanjala bebu na grudi dok joj je neobuzdani jecaj tresao umorno telo.

“Ti si moja, zauvek moja. U mom srcu, u mojim mislima, u mojoj duši, u svakoj pori. Ti si jedina svetlost koju imam. Budi srećna. Neka te kroz život štiti dragi Bog. Neka delić ovog trenutka ostane urezan u tvom malom srcu. Oprosti mi. Molim te, oprosti mi”, šaputala je prislanjajući maleno lice uz svoje, upijajući miris i mekoću njene kože. Usnama je mazila tanušnu kosicu svoje ćerke. Dala joj je ime Luće. U zemlji u kojoj je rođena, Luće je značilo svetlost.

Hladne ruke njenog oca otele su svetlost iz njenog zagrljaja. Zauvek.

Na dan punoletstva, Majra je sedela pred starom komodom. Dok je gledala svoj odraz u ogledalu i četkala kosu oštirim i sigurnim pokretima, pitala se:

“Ko sam zapravo? Pod maskom živim zadovoljstvo, a pitanja iz prošlosti se gomilaju i ne daju mi mira. Dovlačim stvari za sobom, trpam ih i gomilam... Nema prostora za nešto novo u meni. Pobacaću sve. Ništa mi ne treba osim slobodnog prostora - u meni i oko mene. Želim da povratim sjaj na licu. Gledaj se Majra, jesi li zadovoljna onim što vidiš? Naravno da nisi. E pa draga, uhvati se u koštac sa životom,” pokušala je da se nasmeje osmehom koji je ličio na grimasu.

Uveče, pred večernji izlazak i slavlje, sa strepnjom kako će primiti vest, ali ne mogavši više da drži tu tajnu u sebi, majka se obratila ćerki:

“Majra, moram ti nešto reći. Bojim se, ali ti ćeš me razumeti...”

“Mama, znam šta želiš da mi kažeš. Pre nekoliko godina tražila sam nešto u tvojoj sobi. Vratanca komode nisu bila zaključana. Našla sam tvoj dnevnik“, ustala je i zagrlila majku koja je skamenjena stajala.

“Ti i tata ste moji jedini roditelji. Nikada nemoj više o tome da mi pričaš.“

Auto staje uz ivičnjak i Majrin pogled odluta ka velikom parku.

“Mama ne brini, uradila si pravu stvar. Nećeš se pokajati.“ govori joj njena ćerka Luće.

“Dušo, nikada nisam htela da je upoznam. Ti si pokrenula u meni tu želju. Ne znam da li je sve ovo bilo pametno...”

“Pričala sam sam bakom pre njene smrti. Iza one velike slike na zidu, bila je sakrivena ceduljica sa imenom i datumom rođenja tvoje biološke majke. Po njenom imenu si dobila ime Majra. Tvoje pravo ime je Luće. Baka je verovala da na taj način odaje zahvalnost ženi o kojoj skoro ništa nije znala, a koja joj je poklonila sve u životu. Zato je insistirala da se ja zovem Luće, to je bilo tvoje ime koje su morali da promene. Rekla mi je da nikada nisi htela da je tražiš. Ali ona je bila uvek spremna da ti pomogne samo da si to želela. Pre nego što je baka umrla, htela je da i ja znam da si usvojena. Da ti budem pokretač i podrška.“

“Nisam mogla da želim neku drugu majku osim nje, neku drugu porodicu osim te u kojoj sam bila željena i voljena. Nije mi bila potrebna neka žena koja me je, kako bebu, ostavila.“

“Mama, požuri sada, čekaću te u kolima koliko god bude potrebno. Zovi me ako bude želela da i mene upozna.“

Majrini žurni koraci se usporavaju. Ugledavši drvenu klupu na kojoj sedi žena pognute glave, zastaje. Okleva da nastavi dalje. Iako su sasvim blizu, hod joj je sve teži, bolniji i neodlučniji.

Na maloj razdaljini susreću se neboplavi pogledi dve žene. Pogledi koji se prelamaju igrom svetlosti, igrom života i njegovih čudnih putanja koje su ih dovele do parka u bojama proleća i do stare, istrošene klupe.

Starica ustaje, stežući medaljon. Diše duboko. Upija hodajuću svetlost koja joj se približava. Majra se trudi da ne obraća pažnju na ubrzane otkucaje srca.

Dve žene, odvojene pedesetogodišnjom provalijom, gledaju se nemo, bez snage. Ista krv teče im kroz vene, isti bol im zabija bodlje u duše. Nepokretne, gledaju jedna u drugu dok im se slivaju suze koje plamte od emocija. Starica ispušta tužni vapaj koji se tolike godine skrivao u njoj. Telo joj se povija u grču. Ptice sa krošnje uplašeno odlepršaše. Lepet krila zaglušuje jedva čujno izgovorene reči: “Zagrli me, molim te, zagrljaj!”

Na travnjaku se vidi samo jedna senka; dve žene se utapaju u zagrljaj.

Luće, dirnuta prizorom, izlazi iz kola, naslanja se na njih i sakriva lice drhtavim rukama. Prepušta se emocijama. Iznenada, oseti nečiji dodir na ramenu. Brišući suze podiže glavu i pred sobom vidi prelepu devojkicu.

“Ona žena tamo je moja baka.” govori devojkica.

“Ona druga je moja mama.” Luće joj se nežno nasmeši.

Ruke su im se dodirnule i spojile u čvrst stisak.

“Zovem se Luće.”

“I ja isto!”

Zagrlile su se.

“Oduvek sam znala da baka ima i ćerku koju je dala na usvajanje i po kojoj sam dobila ime. Uz našu porodicu je uvek bila njena senka. Baka nikada nije imala hrabrosti da je traži. Ceo život je patila. Nikada sebi nije oprostila slabost pred odlukom svog oca. Kada je shvatila da će postati majka, njen momak je nestao. To je bila sramota koju, da se saznala, njen otac ne bi preživeo. Kada si stupila u kontakt sa njom, srušili su se mračni zidovi i pred njom se otvorio život.”

Držeći se za ruke približavale su se staroj klupi u parku pored koje su majka i ćerka još uvek stajale u zagrljaju.

“Bako, pronašle smo još jednu svetlost.”

Starica je je prišla devojkici. Rukama joj je obuhvatila lice i dugo je gledala. U borama su joj se skrivale rane prošlosti, a u osmehu jedina sreća koju je oduvek priželjkivala.

Majra pogleda u nebo i duboko udahne.

“Tetka, nećeš da me zagrliš?” upita je devojkica a Majra pruža ruke prema njoj.

Nebom se smenjuju oblaci prošarani plavetnilom i sunčevim zracima odakle se nazire rascvetala krošnja čije latice kao da padaju po nekoj novoj životnoj stazi.

Osećanja su bila snažna toga dana. Skidajući šminku sa umornog lica, opuštenu na kožnom tabureu, Majra je posmatrala sopstveni lik u ogledalu stare komode svoje majke. Kao kada je bila devojka.

“Jesi li srećna? “

“Neizmerno.”

“Sad si se uverila da je strah samo proizvod naših misli. Pronašla si svoju porodicu.“

“Uvek sam je imala.“

Otvorila je vratanca komode i izvukla dnevnik svoje majke.

Nežno je prešla preko požutele fotografije.

Iste kao u medaljonu žene koja ju je rodila.

Sanja Hiblović

Želim da pričam o tebi

Zovem se Tatjana. Nadimak mi je Taša. Imam neverovatnu priču koju ne mogu da zadržim za sebe jer to nije samo moja priča. To je priča i mog najboljeg druga, koje me prati od uzrasta adolescencije i još uvek traje. No, nije to samo naša priča, to je priča svih ljudi koji ne mogu da nađu sebe, koji misle da nisu zaslužili da žive.

Sve je počelo u uzrastu kada sam imala šesnaest godina, na moru. To je bio period kada sam želela krila, kada hormoni bujaju i kada gledaš oko sebe sa strepnjom, ali i željom da postaneš glavna ličnost iz romana koje čitaš na plaži dok ti mama maže leđa da ne izgoriš, a tata gura breskvu u ruku jer vitamini su bitni u vrelin danima. Kada se nalaziš u centru uragana koji kupi sa sobom sve koje imaju tvoje osobine i brzo, bez ikakvog strpljenja žele da oprobaju ono što se zove ljubav. Ili sam barem ja maštala o romantičnoj ljubavi i nežnim poljupcima na plaži uz zalazak sunca: ruka u ruci i pogled ka pučini. Ipak, ubrzo sam shvatila da mnogi žele samo letnju avanturu koja bi se završila kada bi koferi bili spakovani, a povratkom u rodni grad prestao bi svaki kontakt. Neko bi malo patio, neko brzo otpatio: uglavnom su devojke ostajale u suzama čekajući da telefon zazvoni i pitale se zašto se *on* ne javlja.

Moj san o ljubavi imao je određen početak, sredinu i kraj. Okej, kraj bi uvek bio isti: živeli su srećno i zadovoljno do kraja života. Ali za celu tu razradu više nego značajan je bio i horoskop u tatinim *Večernjim novostima*. Bila sam ljuta na mamu što se nije sećala sata i minuta mog rođenja; tako me je uskratila za podznak koji je sigurno imao dosta uticaja na mog Strelca. O planetama, sazveždima, kućama i ostalim stvarima, u toj meni nepoznatoj nauci, ništa nisam znala ali tešila sam se time da ni o struji ne znam ništa, a opet mogu da je koristim. Zato mi je svaki dan bio izuzetno važan savet napisan u tih nekoliko rečenica. Kada bih naletela na nešto što mi ne odgovara, bila bih duboko nesrećna i dan mi se odvijao baš u tom smeru.

Nego, da se vratim na priču. Jednog popodneva, čini mi se treći dan našeg letovanja, dok sam čuvala mlađeg brata koji se igrao u pesku, kopao rupe i pravio kule (koje su ličile na sve drugo osim na kule od peska), ispred mene je prošao jedan dečko. Visok, tamne kose, naočare za sunce, preplanuo. U trenutku sam se trgla, setivši se upozorenja drugarice: ne gledaj nikada preplanulog dečka. To je znak da je dugo već na moru i da je vreme da se vrati kući. Gledaj one blede, tek su stigli i imate vremena da se zabavite.

Dok je samouvereno prolazio pored mene, osetila sam žmarce niz kičmu i leptiriće u stomaku koji su se sudarali od uzbuđenja. I nisam mogla da ih zaustavim. Mislim da su i na njega naleteli svom snagom jer je sklonio naočare i naše oči su se spojile. Uvukla sam stomak, trudila se da dovedem u red mokru kosu, da se ne smejem previše zbog fiksne proteze i duboko se kajala što nisam obukla nov kupaći kostim. Pa ipak, nekoliko trenutaka pogled mu je bio slepljen sa mojim i činilo mi se da uranjam u pesak kao u živo blato. Koji minut kasnije, on je nestao.

Danima sam maštala o njemu, osvrtna se oko sebe u nadi da ću ga sresti. Nervirali su me moji, njihovi prijatelji i razgovori bez ikakvog smisla. Njima je jedini cilj bio da mi uvale mlađeg brata na čuvanje. Danju, na plaži, glava mi se okretala kao sovi koja traži plen, nadajući se da ću ga videti. Imala sam osećaj da bih najradije izašla iz svog tela i onako lagano pošla u potragu za njim. Uveče pak, satima bih pred večernji izlazak sedela ispred ormara probajući garderobu koja mi se činila da mi uopšte ne stoji. Naravno kad mi je mama sve kupovala i izgledala sam kao Jehovini svedoci. Zato sam se jedno jutro požalila tati umiljatim, nesrećnim glasom.

„Tata, pa ja ću se ubiti! Nemam šta da obučem!“

„Taša, ponela si iz Beograda dva puna kofera.“ Mamin glas bio je pretnja ocu da ne podleže mom vapaju za pomoć.

„Tata, zatvoriću se u sobu i patiću. Molim te razumi me. Završila sam prvi razred gimnazije sa odličnim. Zbog vas sam se žrtvovala i trudila! Ja bih se

zadovoljila i vrlo dobrim uspehom. Tataaaa..." U oči pune suza unela sam svu toplinu dok su me njegove gledale sa ozbiljnom zabrinutošću.

„Ljubavi idi kupi ono što želiš“, dohvatio se za novčanik. Brzo sam ga poljubila i izletela iz hotelske sobe dok je mama negodovala: „Kako ona tebe obrlati u sekundi...“

Na sve to, pun pogodak je bio i današnji horoskop. U *Novostima* je lepo je pisalo da je dan upravo za nove nabavke i ja sam jednostavno sledila savet kosmosa. A u *Ilustrovanoj politici* je za ljubav pisalo: Strelac konačno baca svoje strele ravno u srce nove ljubavi. Jedino mi nije bilo jasno kako to da su ljudi na celoj planeti podeljeni na dvanaest istih sudbina i da bi danas toliko puno strela letelo svetom... Pa čak i da moja mama, Strelac kao i ja, sa toliko godina, više od četrdeset, da baca strele ka novoj ljubavi. Smešno. Bolje da se poklopi ušima i čuva svog matorca, takvu dobričinu nigde više ne bi našla. Ipak mora da je tajna u podznaku. Sat rođenja bi trebalo da piše u izvodu matične knjige rođenih. Čim se vratim kući potražiću ga.

Kupila sam kratku majcu i plitke farmerke koje sam morala da povlačim na gore kada sedim. Za svaki slučaj, prvi put u životu uzela sam i cipele na štiklu i tašnu u boji cipela. Ok, morala sam samo malo da vežbam da mi hod izgleda prirodan jer štikle nisu bile baš stabilne na kaldrmi starog grada. Ili ja nisam bila stabilna na štiklama.

I, kao što to obično biva, baš to veče pre povratka u Beograd u buci diskoteke, najlepše muško stvorenje na svetu pojavilo se ispred mene. Osmehnuo se. Dovoljno da mi se noge odseku, obrazi postanu vreli i da mu odgovorim nesigurnim osmehom. Tačnije rečeno poluosmehom jer me je drugarica opomenula da pod neonskim svetlom moja proteza dobija oblik čeljusti i pravi stravičan efekat.

Kada je prošao pored mene, nastavila sam da đuskam, ali muziku nisam više čula. Nisam više ništa ni videla. Mrak. Sve mi je postalo nezanimljivo i glupo i želela sam samo njega opet da ugledam.

Razočarenju nije bilo kraja jer je ubrzo došlo vreme da se vratimo u sobe. Njega, kao za baksuz, nigde. I drugarica i ja smo imale policijski sat. Moj tata možda ne bi, ali njen bi sigurno došao da nas traži i to bi bio blam godine. Krenule smo zajedno i ona je uletela u hotel a ja sam se uputila prema plaži. Htela sam bar na kratko da tugujem sama. Bila sam baš tužna. Taj dečko je imao nešto posebno u sebi. Njegov hod, kosa, oči, osmeh; zaljubila sam se na prvi pogled. Sama pomisao da sutra putujemo nazad i da neću nikada više da ga sretnem budila je u meni osećaj praznine.

Sedela sam na ležaljci tako dobrih petnaest minuta, a odnekud je dopirala tiha muzika. Površina mora se presijavala pod svetlošću reklama još uvek otvorenih lokala.

Grupica mladih ljudi je prolazila pored mene sa flašama pića u rukama. Jedan od njih je čak nosio i gitaru. Čežnjivo sam ih pogledala: sigurno su bili stariji od mene i ne pod kontrolom roditelja. Možda su i sami došli na letovanje. Nedugo zatim, krajičkom oka primetila sam da se poslednji mladić u grupi zaustavio. Morala sam da se okrenem. Bože! Priviđenje!

„Ćao! Gotova diskoteka? Šta radiš ovde sama?“

Tugujem za tobom.

„Pozdravljam se sa morem. Sutra putujem.“

„Dođi s nama malo.“

„Vrlo rado.“ sramežljivo sam rekla misleći na reakciju mojih roditelja kada shvate da se nisam vratila na vreme.

Minuti su prolazili kao sekunde i već sam skoro dva sata bila sa njima. Sedeli smo jedno do drugoga, ramena su nam se dodirivala. Ne znam da li je i on bio svestan toga ali moje rame je bilo kao pod anestezijom. U mraku nisam dobro ni videla ostale oko sebe, uživala sam u muzici gitare i lepom glasu dečka koji je pevao. Povremeno bih se pogledala sa Karlom kako sam ubrzo saznala da se moje priviđenje zove. U stomaku mi je nešto mahnitalo. Nebo je postajalo sve mračnije. Alarm: moram da se vratim u hotel, matorci će me zadaviti!

„Društvo, moram da idem, ujutru putujemo. Hvala vam na provodu.“ Jedva sam skupila snage da to kažem. Sigurno su po tome znali da sam klinka, nedorasla njihovom društvu, beba koja mora kući.

„Sledeće godine na istom mestu u isto vreme, potraži nas“, rekla je jedna devojka velikodušno.

Karlo je odmah ustao.

„Otpратиću te! Odmah se vraćam.“

Podrhtavala sam i nisam ni smela da ga pogledam. On je hodao pored mene i tiho pričao, kao da je odjednom stidljiv a do tad je bio glasan i nasmejan.

„I tako... Sutra već putuješ Taša? Baš mi je žao. Ja ostajem ovde celo leto, imamo kuću. U Beograd ću krajem avgusta. Možemo da se vidimo ako hoćeš?“

„Bilo bi mi drago!“

A onda, baš na uglu hotela, prišao mi je sasvim blizu i spustio usne na moje. Do tada sam brinula o svemu: o protezi, o tome da nisam nešto pogrešno rekla, o tome kako mi izgleda kosa, ali onda je odjednom sve nestalo. Stajala sam kao ukopana držeći čvrsto njegovu ruku da ne padnem. Taj prvi poljubac imao je snagu svih strela koje su tog dana letele po svetu i završile ravno u mom srcu. Trenutak koji nikada neću zaboraviti. Prislonio me je na zid i to je bio pravi potez jer bih se srušila, noge su mi se tresle i bila sam nemoćna. U kosi sam osećala njegove prste. Kada je svoju ruku počeo da spušta sa mog vrelog vrata prema grudima, izmakla sam se.

„Moram da idem!“

Njegov osmeh u mraku se jedva nazirao. Zagrlio me je i prošaputao „Taša... Jedva čekam da se vidimo opet.“

Nisam želela da se opet zaglavim u njegovom naručju i odgurnula sam ga i otrčala do sobe. Tata me je čekao budan. Preduhitrila sam svaku njegovu reakciju:

„Tata molim te izvini. Izvini, izvini! Ništa loše nisam uradila, veruj mi.“

„Ššš“, učutkivao me je. „Probudićeš mamu i izbiće treći svetski rat! Pričaćemo sutra.“

Uvukla sam se tiho u krevet. Usne su mi gorele, srce mi je još uvek neobuzdano tuklo. Vraćala sam slike i proživljavala ponovo svaki trenutak. Emocije su kao uragan vladale mojim mislima.

A onda, tik pre nego što sam utonula u san, sam se setila. Naglo sam iskočila iz kreveta. Telefon, pa telefon! Nisam mu ostavila broj telefona, niti sam imala njegov. Približila sam se tati: „Spavaš?“

„Pokušavam.“

„Mogu li molim te da izađem na par minuta?“

Tata je već sedeo na krevetu. Brzo je ustao i povukao me u kupatilo, posmatrajući mamu koja se meškolji u krevetu. Gledao me je izbezumljeno, već je bio ljut.

„Šta ti pada na pamet? Jesi li poludela, za dva sata moramo da ustanemo! Putujemo, ako si zaboravila!“

„Tata, ali radi se o životu ili smrti!“

„Ne dolazi u obzir, već si preterala! Vraćaj se u krevet, sutra ćemo razgovarati!“

„Tata, baciću se sa balkona!“

„Baci se, ali nećeš odavde da izađeš kroz vrata!“

„Dođi sa mnom ako se plašiš da ću nešto strašno da uradim“, pokušavala sam uzaludno da ga ubedim.

„U krevet!“

„Mrzim te!“

Bacila sam se na krevet. Proganjale su me misli o Karlu. Rođena sam pod nesrećnom zvezdom, mislila sam. Jednom u životu kad mi se desi nešto lepo,

umesto da budem srećna moram da osećam nešto suprotno. Bol, samoću, strah. Ne znam ništa o njemu. Nikada ga više neću sresti.

Dok smo se truckali u kolima do Beograda, misli su mi lutale. Tata bi me povremeno gledao u retrovizoru, a prvi put kada smo se zaustavili da mama protegne noge i da jedemo sendviče, odveo me je na stranu i upitao me:

„Šta se desilo sinoć? Mogu li sada nešto da učinim za tebe?“

„Kasno je tata sada“, uzdahnula sam plačno. „Upoznala sam jednog dečka i pošto sam žurila zbog tebe i mame i vašeg glupavog policijskog sata, zaboravila sam da mu dam broj telefona.“

„Odakle je taj dečko?“

„Iz Beograda.“

„Pa dobro, srešćete se“, slegnuo je tata ravnodušno ramenima.

„I sam znaš koliko je to moguće u Beogradu! Ko zna u kom kraju živi, gde izlazi? Da smo iz Pržogrнца možda bi bilo nade da ga vidim! Ništa ti ne razumeš a mama posebno! Nego, jesi li kupio novine danas?“

Želela sam makar da pročitam šta zvezde imaju da mi kažu, da nađem utehu bar u njima iako su daleko.

Kao i Karlo...

Ivana Stanojković

Ime na zamagljenom staklu

Samo hoću da znam kako si,

da li misliš na more u grudima jesenjih kiša.

Dok protiče libar snova kroz moje zamršene uvojke
krvi

koja pada pravo na tvoje prste i treperi.

Ma lažem, hoću da znam da li se vraćaš u ovom
ili narednom životu...

Da bar popijem svu rosu što ćuti iza žbuna iščekivanja, nadanja i
strahova.

Grizem onu istu kožu svoju

koju si ljubio,

Grizem da uklonim svaki trag

tvoje duše.

Izlazim tamo gde brod ne staje,

gde munja ne udara kroz krov pukotine na labavom užetu tišine
koja prašta sreću velikih i smelih prinova prepune ljudske mašte.

Od tebe ostaje samo sećanje da si nekad bio tu,

možda čak samo na ovom listu papira,

Kao lik iz bajke,

možda samo kao ime

na zamagljenom staklu.

Možda si bio tu,

a možda opet samo lažem svoje osete da bilo je...

Više ni sama ne znam ko me prati u krevet svaku noć

Prezir ili Sažaljenje...

Osećam toplinu tvojih ruku u svojim venama,

bližiš se desnoj pretkomori mog srca,

pluća su ionako odavno prešla na onu stranu žreba.

Cinično je što sam počela da uživam u plakanju

Ili mi je samo prešlo u naviku?

Ili možda ipak sažaljevam sudbinu svoju

za koju krivim istog onog

u koga ni sama ne verujem.

Dušica Zlatarić Živković

Sladoled

Svečana muzika najavljuje ulazak svadbene torte. Gosti zajapureni, u ritmu ili van njega, izvode prefinjene pokrete, još otmenije okrete, kako ko, u zavisnosti od popijenog alkohola, lagano prestaju sa koreografijom kojom, očigledno, izražavaju kreativnost. Bar ih tako vidim. Svi oni ozareni, kao jedan okreću se ovim brižljivo odabranim taktovima, divnim tonovima koji se uvlače u dušu svakog od njih.

Tačno sam znala da ću odabrati pravu melodiju koja će da raskravi i najpasivnije posmatrača. Čak su i oni nepopravljivi, zabodeni u stolice, koji su gledali koliko opuštenog i detinjastog sveta đipa uz svaku muziku, cupkali na svojim mestima. A bilo je svega, od Silvane do Nirvane, da svačije srce zaigra. Mladi se ne zamera ništa, spisak muzičkih želja bio je moj, ne po mom ukusu, nego za svakog po nešto, tako da me svi vole.

Mladoženja se slagao, slegao ramenima. Njegovi su mahom ovi nepomični za stolovima. I nije da neće da se pomere, podržavali su njegov ljubavni izbor, već eto, tako, baš je detinjasto glupirati se i skakati toliko. Prenuh se iz te psihoanalize stalno istih likova, budućih rođaka, kolica sa tortom su upravo pristizala.

Okupljeni svatovi, sada već u ritmu, pljeskaju. Torti su tapšali svi, više nego i samim mladencima, al' 'ajde. O našem prvom plesu za koji sam, kao bivši koreograf, uvežbala još četiri plesna para, mojih studenata, da ne govorim. Ne mogu da kažem da je to ravnodušnost sa njihove strane, više neupućenost u umetničko izražavanje. Najviše su, svakako, pljeskali mom budućem mužu koji nije naučio ni osnovni korak za vreme tih priprema.

Baš da vidim lica gostiju kada budu shvatili da na vrhu mladenačke torte nema onih šećernih figurica mlade i mladoženje. Takav kič mi ne treba, pored ovih divnih svilenih traka kojim je svaki sprat svetlobež torte bio obmotan. Bez mašnice, naravno. Ma kakvi, niko to nije primetio. A dala sam sve od sebe, potrudila se da lični stil utkam u svaku pojedinost, od ručno izrađenih pozivnica,

buketa pravog cveća po stolovima zabodениh u voće, do torti sa najotmenijim ukrasima, biranim duže od same venčаницe.

Fotografije poslastica i ukrasa su nezaobilazna pojedinost u albumu fotografija i govore o stilu svake svadbe. Jedva sam čekala te torte, svaku sa jedinstvenom dekoracijom. Međutim, kada su krenuli da ih unose, svaka od tih torti izgledala je drugačije. Od jedne je ostalo dve trećine torte, drugoj je nedostajala jedna petina, treća je bila načeta.

Zavrtelo mi se u glavi, ispustila sam nož kojim je trebalo da isečemo prvo parče mladenačke torte. Prebrojavala sam sve moguće situacije koje su mogle da se dese u toj kuhinji u kojoj se odvio masakr mojih torti. Dolazeći do daha, osetila sam u ustima kašičicu sa parčetom mladenačke torte kojim me je mladoženja spretno nahranio. Kad je pre uspeo da dohvati nož i iseče tortu? Zaista sam ostala bez daha. Ne od torte, već od besa. Kiptelo je sve u meni. Da li je iko primetio te ranjene torte? Moju ranjenost? Ko je bez mog znanja mogao uopšte da uradi takvo nedelo i zašto? Istržem ruku iz muževljeve, očigledno je sam isekao prvo parče zajedničkog života. Hodajući ka kuhinji kao kauboj u najotmenijoj haljini koja je prkosila već viđenim venčanicama bez stila, osmehujem se usput onim istim gostima zarivenim u pod, tek da ne bih opsovala pre dolaska na mesto zločina.

Ne znam šta sam im rekla, i ko je sve i šta govorio od konobara do šefa sale. Šef kuhinje je čas odlazio, pa mi prilazio, i tako naizmenično. Zureći u neku paru, tu u kuhinji, čujem muziku kako prelazi na nedozvoljeni ritam.

Sledeće što čujem je: „Izvinite, našа greška, nismo smeli da je poslušamo, ali bila je tako jasna i odlučna. Zahtevala je da se od svake torte iseče po malo i spakuje u već pripremljene plastične posude, da vaši gosti ponesu.“

Tajac. Šef nastavlja još brže:

“Evo naš majstor poslastičar pravi najukusniji sladoled. U Italiji je pekao zanat, u Austriji razradio. Sad će on da izađe s kolicama i serviraće im sve ukuse koje ima.“

Moji gosti? Nisu moji, to su oni zabodeni u pod od početka do kraja. Sa tortama ispod stolova.

Izlazim potpuno umirena, ne zbog drugih gostiju koji će biti posluženi sladoledom, već svojom uznemirenošću, a opet pomirena sa činjenicom da se njegova majka nikada neće promeniti. U želji da, pre samog sečenja i posluženja obezbedi rodbini po dodatno parče torte, uništila je najbolji deo moje kreacije. Nema lepih fotografija, nema onih očekivanih, svi već uveliko fotografišu gospodara sladoleda i aplaudiraju mu više nego što su i samim mladencima.

Dušica Zlatarić Živković

Alisin iskaz

Na levoj strani klupe sede članovi porote: gušter Bil zapisničar, pospani Puh, Beli zec i Ludi Šeširdžija.

Na desnoj strani, porotnici.

Beli Zec trubom oglašava početak suđenja.

„Kriva je! Odrubite joj mozak“, naredi Kraljica Srce.

„Zašto samo mozak?“, usprotivi se Kralj Srce.

„Previše razmišlja... Mozgom“, zaključí Kraljica Srce.

„A čime bi trebalo da razmišlja?“, zapita se Beli zec, gledajući kazaljke na satu.

„Srcem“, odgovori Kraljica.

„Kada sam razmišljala srcem, mozak je zaključio da tugujem bez razloga“, primeti Alisa, šokirana da joj se uopšte sudi za ovako nešto.

„Mozak navodi razloge i zato ga treba odrubiti“ odgovara odrečno Kraljica Srce.

„Mogu li ikako razmišljati bez razloga?“, priupita Alisa molećivo. Ipak joj je bilo stalo do razmišljanja.

„Možeš, samo bez mozga“, podiže pospanu glavu Puh.

„Kako ću živeti samo srcem, ako ne bude imalo razloga da tuguje ili bude srećno?“, zabrinu se Alisa.

„Živećeš kao i do sada, ali razlog za to kako se osećaš ti neće biti potreban“, odgovori joj Šeširdžija.

„Dovoljno je samo da budem živa bez ijedne emocije?“

„Tako je! Živa si dok srce bude kucalo u tebi, a to može biti i zauvek, a može i nastaviti da postoji i posle zauvek. Sa emocijama se to nikada ne zna“, zaključili ljudi Šeširdžija, a zapisničar, gušter Bil, to sve zabeleži pisaljkom koja je tako glasno škripala da se urezala svima u mozak ako su ga do tada i imali.

„Hoćeš li živeti sa mozgom ne znajući kada će on da te okriviti i osudi na smrt ili želiš zauvek da živiš bez mozga?“, umeša se Puh.

„Kriv je mozak“, presudi Kraljica Srce. „Neka se porota povuče i donese presudu“, naredi Kralj Srce.

„Stanite. Sama ću sebi da presudim. Usuđujem se da primetim da porota nema mozak i zato ne može da presudi da li je kriv nečiji mozak!“ U tom času Alisa ustade sa porotničke klupe i svi članovi porote padoše na drugi kraj klupe.

„Odrubite joj mozak! Previše priča s razlogom“, naljuti se ponovo Kraljica Srce i zbog porote koja ju je sada gledala sa poda okrenuta naglavačke.

Alisa je u tom času primetila da je toliko odrasla da je njena glava probila krov sudnice. Iskoračila je ka oblacima i jednom korakom preskočila sve rekavši:

„Danas sam toliko porasla do svoje veličine da shvatam da koliko god da si nekada mali, dolazi dan kada ćeš postati veliki i koliko god da ste vi za mene bili veliki, danas ste postali mali. Nikada nećete moći da se popnete na ovu klupu bez moje pomoći. A ja sada idem, moram da žurim, samo sam izgubila vreme čekajući da vi primetite moju veličinu.“

Beli zec potrča za njom, ali je Alisa toliko velike korake pravila da je bila daleko ispred njega.

Jelena Richardson

Baka

„Baka je umrla danas, sahrana je u sredu“, rekao je otac preko telefona.

„Dolazim“, rekla sam bunovna.

Nisam bila spremna da se oprostim od bake. I uopšte kako se opraštaš od osobe koju voliš? Kako objasniš sebi da je nikada više nećeš videti, dodirnuti, zabiti nosić u njen zagrljaj i osetiti miris njene kože?

Kako?

Bila je noć kad sam stigla u bakinu kuću. Niko nije čuo da sam došla. Na vrhovima prstiju ušunjala sam se u njenu sobu i sela pred ogledalo. Sklopila sam oči pokušavajući da po prašnjavim čoškovima uma dozovem bezbrižne dane provedene s njom.

„Sofija, dete, gde si?“, čula sam njen glas iz kuhinje.

Krenula bi da me traži po kući, a onda se dosetila da proveri i spavaću sobu. Stajala bih tamo, na prstima, ispred ogledala, onako mala, u beloju potkošulji, lica umrljanog crvenim karminom, igrajući se sa nakitom. Kristalne minđuše sam volela više od svega.

„Sofija, pobogu, dete, znaš da ne volim kada mi preturaš po stvarima!“, rekla bi brižno.

„Zašto, kada imaš tako lepe minđuše?“, pitala bih naivno.

Nasmešila bi se i tiho rekla: „Jednoga dana biće tvoje...“

Godine su prolazile, a ja sam letnje raspuste provodila sa njom. Volela sam ta naša leta. Bila su puna nekakve magije. Svašta bismo radile: od pentranja po drveću do kuvanja pekmeza. Sve mi je dopuštala, osim ulaska u njenu sobu. To je bio njeno carstvo prepuno tajni. Sećam se snažnog mirisa lavande i sunca koje se probijalo kroz teške brokatne zavese.

Baka bi sela ispred ogledala, zatvorila oči na trenutak, i nestala u nekom drugom, svom svetu.

A ja bih sve to videla kroz odškrinuta vrata koja nisu mogla da se zatvore do kraja.

Jednog dana, rešila sam da kročim u taj njen svet. Iskoristila sam priliku dok je na tremu razgovarala sa komšinicom. Znala sam da će se, po običaju, raspričati.

Lagano, na vrhovima prstiju, ušla sam u njenu sobu. Pored ogledala stajala je kutija sa nakitom i bakinim omiljenim mindušama, koje je nosila samo u posebnim prilikama. Rukom sam prošla po prekrivaču i na postelji ugledala još jednu manju kutiju. Srce mi je brže zakucalo. Da li da je otvorim? Da, ne, ne, da... Ruke su same krenule. I pre nego što sam stigla da odlučim, znajući da je to što radim pogrešno, kutija je bila otvorena.

Na crno-beljoj fotografiji, u dugoj čipkanoj haljini, sa crnom maskom koja joj je skrivala gornji deo lica, osmehivala se lepa, mlada žena. Prepoznala sam minduše. Baku nikada nisam videla tako srećnu. Iza crne maske, oči su joj se smešile. Pored nje je stajao muškarac, visok, crn, sa kosim ožiljkom iznad levog oka. To nije bio deda. Ispod fotografije u kutiji je bila crna maska. Shvativši da sam predaleko otišla u iskopavanju bakine prošlosti, zatvorila sam kutiju i otrčala u dvorište.

Nikome nisam pričala o bakinoj kutiji. Rešila sam da to ostane tajna, naša tajna za koju ni baka nije znala da je znam.

„Sofija, jesi li dobro? Hajde da spavaš. Sutra nas očekuje dug dan“, rekao je tata i blago me dodirnuo.

„Naravno, evo sad ću ja“, slagah u sekundi. Nisam bila spremna da se oprostim od bake. Legla sam u njenu postelju, zaronila glavu u jastuk tragajući za njenim mirisom, iščekujući njen glas iz kuhinje.

Sutra ujutru, pre sahrane, stala sam ispred ogledala i stavila njene omiljene minduše.

Pomislih, šta bi se desilo kad bi me videla kako preturam po njenom nakitu? Znam, rekla bi: „Dušo, tvoje su.“

Na izlazu iz sobe spazih crnu masku, obešenu pored ogledala. Maska koju sam pre mnogo godina pronašla u kutiji sada je visila na zidu. Dozivala me je, velika bakina tajna.

Ostavila sam sve iza sebe i krenula.

Posle sahrane, sela sam na klupu nedaleko od njenog groba. Bio mi je potreban mir da saberem misli.

Stariji čovek se laganim korakom približavao bakinoj humci sa buketom lavande u ruci. Nagnuo se ka nabacanoj zemlji i činilo se kao da razgovara s njom. Prišla sam mu i upitala:

„Izvinite, da li ste možda poznavali moju baku?“

Okrenuo se ka meni - u tom trenutku spazih ožiljak iznad levog oka.

Odgovorio mi je: „Da, nekada davno.“